

**UCHWAŁA NR XXI/245/2025
RADY MIEJSKIEJ W WOLSZTYNIE**

z dnia 22 grudnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolsztyn na lata 2026-2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 z późn. zm.) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolsztyn na lata 2026 – 2030, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Wolsztyna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2026 roku.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Wolsztynie

Michał Maruszewski

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolsztyn na lata 2026-2030

Spis treści

WSTĘP.....	3
ROZDZIAŁ I – PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII.....	6
GŁÓWNE RAMY PRAWNE.....	6
POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO SZCZEBLA.....	7
ROZDZIAŁ II – PROCES USPOŁECZNIANIA I SŁOWNIK POJĘĆ.....	14
PROCES USPOŁECZNIANIA.....	14
SŁOWNIK POJĘĆ.....	14
ROZDZIAŁ III – CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO.....	15
INFORMACJE OGÓLNE.....	15
STRUKTURA LUDNOŚCI.....	16
OŚWIATA.....	16
POMOC SPOŁECZNA.....	16
BEZROBOCIE.....	18
ROZDZIAŁ IV – DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	19
WPROWADZENIE.....	19
WNIOSKI Z DIAGNOZY.....	19
REKOMENDACJE.....	35
ROZDZIAŁ V – OCENA ZDOLNOŚCI REALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH.....	47
ROZDZIAŁ VI – ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE.....	49
ANALIZA SWOT.....	49
DANE PROSPEKTYWNE (OKREŚLENIE PODSTAW WIZJI STRATEGII).....	59
ROZDZIAŁ VII – CELE GŁÓWNE, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA.....	62
WIZJA ORAZ MISJA.....	62
CELE GŁÓWNE ORAZ STRATEGICZNE.....	63
CELE OPERACYJNE I ICH REALIZACJA.....	64
ROZDZIAŁ VIII – PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ.....	76
ROZDZIAŁ IX – SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII.....	78
PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII.....	78
RAMY FINANSOWE STRATEGII.....	78
INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII.....	80
MONITORING I OCENA WDRAŻANIA STRATEGII.....	80
ZAŁĄCZNIK – WYKAZ PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ.....	82

Wstęp

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznym, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę, ze szczególnym uwzględnieniem grup ryzyka. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie – społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie konsolidacji społecznej zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto przytoczyć definicję pojęcia „problemy społeczne”. W ujęciu R. Marisa są to: „ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”¹. Z kolei, według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przezwyciężenia,
- można go przezwyciężyć przez zbiorowe działanie.

Gmina tworzy Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień. Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób, zwłaszcza w okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej, następuje spiętrzenie problemów prowadzące do apatii, wycofania się, alienacji. W konsekwencji bardzo często pożądane staje się stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach integracyjno-kulturalnych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

¹ K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Frysztacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć. Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach, gdzie one już występują. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w następujących obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej,
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy domowej, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym,
- wsparcie dla rodzin w sferze opiekuńczo-wychowawczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości i miała świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które ją dotyczą.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją. Działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej Strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że Strategia jest dokumentem „żywym”, co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

Rozdział I – Podstawy prawne opracowania Strategii

Główne ramy prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 ze zm.). Ustawa ta określa:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej,
- 2) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przydzielania,
- 3) organizacje pomocy społecznej,
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 ze zm.);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1208);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1673);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 ze zm.);
- ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz. U. z 2025 r. poz. 620 ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2025 r., poz. 83 ze zm.);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r., poz. 913 ze zm.);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 917);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2024 r., poz. 146 z zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r., poz. 1491 ze zm.);

- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2024 r., poz. 1576 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2025 r., poz. 483 ze zm.);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1335);
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r., poz. 881 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. z 2023 r., poz. 1429 ze zm.);
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1512).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji Strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej czy budownictwa socjalnego.

Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Niniejsza Strategia jest głównym narzędziem realizacji polityki społecznej i socjalnej oraz dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej przedstawiono sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno- gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania Państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna.
2. Polska Cyfrowa.
3. Kapitał ludzki.
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski.

1. Rozwój regionalny.
2. Transport.

w obszarze efektywności i sprawności państwa:

1. Kapitał społeczny.
2. Sprawne państwo.

Narodowy Program Zdrowia 2021-2025

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (dalej jako: NPZ), jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Przy realizacji NPZ niezbędne jest uwzględnienie wpływu skutków zdrowotnych wywołanych przez epidemię COVID-19 na zdrowie populacji. Choroba ta przyczyniła się do największego kryzysu zdrowotnego w Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu II wojny światowej. Z uwagi na jej specyfikę (niezależnie od konieczności nieustannego jej przeciwdziałania i zwalczania skutków) niezbędne jest zintensyfikowanie działań mających na celu promowanie zdrowia, ograniczanie narażenia na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, powoduje efekt negatywnej synergii. Tym bardziej istotna jest konieczność podjęcia kompleksowych, a także zgodnych z aktualną wiedzą naukową, interwencji w obszarze zdrowia publicznego, wszelkimi dostępnymi narzędziami.

Cele operacyjne NPZ obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.
2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej (dalej jako: NSIS) było przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadań Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej, niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych, obliuguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna.

Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki wdrożeniu strategii i

programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów SOR: Kapitał ludzki i społeczny. Jest on również powiązany z realizacją działań wskazanych w poszczególnych obszarach dla wszystkich trzech celów szczegółowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Cel główny doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

1. Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;
2. Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
3. Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia solidarności społecznej

Działania przewidziane w KPRES ujęto w czterech obszarach tematycznych.

- Solidarna wspólnota lokalna. Obszar ten dotyczy współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną, a w szczególności samorządową. Przewidziane w nim działania pozwolą zmienić zasady współpracy między samorządem a podmiotami ekonomii społecznej tak, aby mieszkańcy wspólnot samorządowych mieli dostęp do lepiej zaplanowanych i dopasowanych do indywidualnych potrzeb usług społecznych, świadczonych w szczególności przez podmioty działające lokalnie.
- Solidarny rynek pracy. W tym obszarze zebrane zostały działania dotyczące reintegracji społecznej i zawodowej realizowanej przez różne podmioty ekonomii społecznej (np.: CIS, KIS, WTZ, ZAZ przedsiębiorstwa społeczne). Określone zostały również warunki niezbędne do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz najważniejsze instrumenty wsparcia zatrudnienia w tych podmiotach. Wszystkie te działania przyczynią się do zwiększenia szans na pracę i pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym dla osób w szczególnej sytuacji życiowej (np. bezrobotnych, niepełnosprawnych, ubogich).
- Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna. Obszar ten obejmuje działania, dzięki którym podmioty ekonomii społecznej będą mogły efektywniej konkurować z innymi przedsiębiorcami i wzmacniać swoją samodzielność. Dzięki temu bardziej stabilne będą miejsca pracy tworzone w tych podmiotach. W KPRES przewidziano m.in. dedykowane dla podmiotów ekonomii społecznej wsparcie doradcze, pożyczki, a także działania wspierające powstawanie sieci i partnerstw.
- Solidarne społeczeństwo. W tym obszarze znalazły się działania edukacyjne i promujące ekonomię społeczną. Będą one skierowane w szczególności do osób

młodych. Ponadto przewidziano także upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej wśród przedstawicieli władz publicznych.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Głównym celem przyjętej polityki publicznej w perspektywie do roku 2030 jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Określone w dokumencie priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,
- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (dalej jako: KSRR) jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co stworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;
- Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
- Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)

Zintegrowana Strategia Umiejętności (dalej jako: ZSU) została opracowana z uwzględnieniem: wymogów wynikających z Umowy Partnerstwa, rekomendacji raportu „Strategia Umiejętności OECD: Polska” oraz założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności.

Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 (część szczegółowa):

1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.
3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.
5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
6. Doradztwo zawodowe.
7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Każdy z obszarów oddziaływania zawiera tematy i kierunki działań, a także katalog podmiotów, które będą zaangażowane w realizację strategii. ZSU stanowi ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Narodowy Program Mieszkaniowy

Narodowy Program Mieszkaniowy to dokument strategiczno-programowy, który wyznacza główne kierunki realizacji polityki mieszkaniowej państwa w perspektywie do 2030 r. Program określa priorytety polityki mieszkaniowej państwa oraz podstawowe narzędzia służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych w Polsce. Nie koncentruje się przy tym wyłącznie na zachętach w postaci publicznego finansowania inicjatyw promieszkaniowych. Z uwagi na różnorodne wyzwania stojące przed władzami publicznymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju zasobów mieszkaniowych, Program przewiduje rozwiązania umożliwiające angażowanie w cel poprawy dostępności mieszkań i warunków zamieszkiwania potencjału całego rynku mieszkaniowego, zarówno inwestorów publicznych, jak i prywatnych.

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku

W dniu 27 stycznia 2020 r. Radni Województwa Wielkopolskiego przyjęli uchwałą nr XVI/287/20 Strategię Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku. W Strategii wskazuje się na nowy model rozwoju regionalnego, zwany modelem funkcjonalnym. Ma on przyczynić się do zrównoważonego rozwoju województwa i opowiadać na zidentyfikowane wyzwania, które stoją przed Wielkopolską w najbliższym czasie. Dokument ten, został tak zaprojektowany, aby zapewnić rozwój województwa jako społecznie, gospodarczo i terytorialnie zrównoważony oraz, dzięki któremu efektywnie będą rozwijane oraz wykorzystywane miejscowe zasoby i potencjały wszystkich obszarów województwa.

Zgodnie z zamysłem opracowanie przyjęło bardziej operacyjną formę. Dzięki czemu już na poziomie dokumentu strategicznego wskazuje się na kluczowe działania prorozwojowe istotne dla poprawy jakości życia Wielkopolan.

W Strategii mocno akcentuje się aspekt współpracy. Była ona podjęta już na etapie przygotowania dokumentu i będzie kontynuowana na etapie jej wdrażania i monitorowania.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku

Strategia Polityki Społecznej jest, w ocenie władz samorządowych, mapą priorytetów i drogowskazem kierunków działań, które będą podejmowane w ciągu najbliższej dekady przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego oraz kilka tysięcy instytucji publicznych i społecznych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej w Regionie.

W projektowaniu założeń i działań strategicznych punktem wyjścia byli mieszkańcy Wielkopolski, ich sytuacja życiowa i problemy, z którymi aktualnie się mierzą. Trudności te mogą mieć charakter przejściowych kryzysów lub sytuacji, w których pewne trwałe dyspozycje nie mają charakteru przemijającego i determinują całe życie danej osoby. Niezależnie od tego, zaplanowane działania uwzględniają wiele wariantów wsparcia, adresowanych zarówno dla Wielkopolan, jak i instytucji działających na ich rzecz.

We wstępie do Strategii Polityki Społecznej wskazano, iż najważniejsze cele (kierunki działań) obejmują następujące założenia:

- Wielkopolanie, w tym przede wszystkim Ci, którzy w szczególny sposób potrzebują wsparcia: osoby starsze i ich opiekunowie, osoby z niepełnosprawnością i ich opiekunowie, rodziny i dzieci doświadczające trudności, osoby dotknięte kryzysem, migranci i pracownicy zawodów pomocowych, mieli dostęp do zindywidualizowanej pomocy, tworzonej na miarę ich potrzeb.
- Wielkopolskie instytucje udzielające wsparcia mieszkańcom Wielkopolski mogły jeszcze lepiej odpowiadać na ich potrzeby, miały najlepsze warunki działania – wiedzę, środki finansowe oraz pracowników, którzy są usatysfakcjonowani warunkami swojej pracy.
- Regionalny system polityki społecznej był skuteczniej skoordynowany i działał w oparciu o różnorodne podmioty, usługi, w optymalnych warunkach do współpracy, wymiany doświadczeń i kompleksowego wspierania Wielkopolan.

Rozdział II – Proces uspołeczniania i słownik pojęć

Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

Słownik pojęć

WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy

MISJA – sens naszego istnienia i działania

PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR)

CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju

ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

Rozdział III – Charakterystyka środowiska społecznego

Informacje ogólne

Gmina Wolsztyn jest gminą miejsko-wiejską, położoną w powiecie wolsztyńskim, w południowo-zachodniej części województwa wielkopolskiego. Gmina zajmuje ok. 250 km², co pod względem zajmowanej powierzchni lokuje ją na pierwszym miejscu wśród jednostek administracyjnych powiatu wolsztyńskiego (stanowi ok. 37% powierzchni powiatu).

Według statystyk Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego³ Gmina Wolsztyn liczyła na koniec 2024 roku 29 146 mieszkańców, z czego 51,9% stanowiły kobiety, a 48,1% - mężczyźni. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,6 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa wielkopolskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

W 2024 r. przyrost naturalny wyniósł -109 osób (urodzenia: 207, zgony: 316), co oznacza więcej zgonów niż narodzin. Dla porównania w 2023 r. naturalny spadek był mniejszy (-4). Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,01 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Mieszkańcy gminy Wolsztyn zawarli w 2023 roku 123 małżeństw, co odpowiada 4,1 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa wielkopolskiego oraz nieznacznie większa od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,1 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 28,3% mieszkańców gminy Wolsztyn jest stanu wolnego, 58,4% żyje w małżeństwie, 4,9% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,4% to wdowy/wdowcy.

57,5% mieszkańców gminy Wolsztyn jest w wieku produkcyjnym, 20,9% w wieku przedprodukcyjnym, a 21,6% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Dopełnieniem informacji dot. charakterystyki Gminy jest kolejny Rozdział, poświęcony diagnozie problemów społecznych.

³ www.bdl.stat.gov.pl

Struktura ludności

Struktura ludności gminy Wolsztyn zaprezentowana została w formie tabelarycznej, z podziałem na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny oraz poprodukcyjny.

Tabela 1 Struktura ludności

Grupa wiekowa	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2023 rok – ogółem: 29297			
Wiek przedprodukcyjny (0-17 lat)	6068	3009	3059
Wiek produkcyjny (18-59/64 lata)	16983	8143	8840
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65 lat)	6246	4071	2175
2024 rok – ogółem: 29 139			
Wiek przedprodukcyjny (0-17 lat)	5958	2956	3002
Wiek produkcyjny (18-59/64 lata)	16834	8071	8763
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65 lat)	6347	4092	2255

Oświata

Infrastruktura oświatowa Gminy Wolsztyn jest rozbudowana i dostosowana do potrzeb lokalnej społeczności. Na terenie gminy funkcjonuje 10 szkół podstawowych oraz 4 przedszkola (a także 3 oddziały przedszkole przy szkołach podstawowych). Według stanu na 30.09.2024 r. łącznie do szkół podstawowych i przedszkoli uczęszczało 4286 uczniów, w 213 oddziałach.

W publicznych jednostkach oświatowych zatrudnionych było 486 nauczycieli oraz 179 pracowników administracji i obsługi. Największą grupę nauczycieli zatrudnionych w jednostkach oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Gmina Wolsztyn stanowili nauczyciele z najwyższym stopniem awansu zawodowego – tytułem nauczyciela dyplomowanego (230 osób) oraz nauczyciele mianowani (141 osób).

Wszystkie jednostki oświatowe prowadzone przez samorząd Gminy Wolsztyn funkcjonują w budynkach komunalnych, większość z nich dysponuje również salą gimnastyczną i boiskiem. W dużych szkołach działają świetlice, biblioteki oraz stołówki.

Pomoc społeczna

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolsztynie (dalej: OPS) realizuje ustawowe zadania pomocy społecznej, wspierając osoby i rodziny w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych. Celem jest pomoc w zaspokojeniu niezbędnych potrzeb oraz umożliwienie życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ośrodek podejmuje działania na rzecz życiowego usamodzielnienia klientów i ich integracji ze społecznością lokalną, dobierając rodzaj i formę

świadczenia adekwatnie do okoliczności uzasadniających pomoc. W praktyce oznacza to zarówno wsparcie finansowe, jak i usługi opiekuńcze czy poradnictwo, mające przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu.

Realizacja zadań odbywa się w ramach zadań własnych gminy oraz zadań zleconych z budżetu państwa. Środki własne gminy pokrywają znaczącą część kosztów świadczeń – wszystkie świadczenia pieniężne należą do zadań własnych gminy, choć niektóre (np. zasiłki stałe i okresowe) są refundowane z budżetu państwa.

Tabela 2 Informacje na temat udzielanej pomocy społecznej.

Kategoria	2023	2024
Świadczenia pieniężne	514	454
Świadczenia niepieniężne	208	232

Tabela 3 Informacje na temat pomocy społecznej według powodów jej udzielania

Kategoria	Liczba gospodarstw domowych	W tym na wsi	Liczba osób w gospodarstwach domowych	Liczba gospodarstw domowych	W tym na wsi	Liczba osób w gospodarstwach domowych
	2023			2024		
Ubóstwo	171	52	330	148	47	274
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Ochrona macierzyństwa	37	18	181	31	15	152
Bezdomność	16	4	18	19	3	21
Bezrobocie	73	20	160	58	20	129
Niepelnosprawność	151	47	215	150	41	216
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	50	14	175	37	8	141

Długotrwała lub ciężka choroba	220	55	341	225	57	331
Przemoc domowa	4	1	15	4	1	15
Alkoholizm	9	4	13	9	3	9
Narkomania	2	0	2	1	0	1
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	0	0	0	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	1	1	1	0	0	0

Poza OPS, na terenie gminy Wolsztyn funkcjonują:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespół Interdyscyplinarny.

Bezrobocie

Tabela 4 Informacje o bezrobociu

Kategoria	2023		2024	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
Bezrobotni	498	284	385	232
Z prawem do zasiłku	111	67	88	55
Długotrwale bezrobotni	145	97	111	75

Rozdział IV – Diagnoza Problemów Społecznych

Wprowadzenie

Na terenie gminy Wolsztyn w 2025 r. przeprowadzono badania wśród mieszkańców, których rezultatem jest Diagnoza Problemów Społecznych Gminy Wolsztyn – przeprowadzona w okresie wrzesień-październik 2025 r. W badaniu udział wzięło łącznie 899 osób (w tym: 311 dorosłych mieszkańców, 467 uczniów szkół podstawowych, a także 121 przedstawicieli instytucji pomocowych). Badanie dotyczyło między innymi kwestii warunków życia i sytuacji materialnej mieszkańców, bezpieczeństwa, przyczyn problemów społecznych (przede wszystkim: bezrobocie, ubóstwo, przemoc domowa, uzależnienia, wykluczenie społeczne).

Z uwagi na obszerny charakter tegoż dokumentu, w dalszej części niniejszego Rozdziału przedstawiono jedynie wnioski oraz rekomendacje zawarte w Diagnozie.

Wnioski z Diagnozy

Dorośli mieszkańcy

Większość respondentów pozytywnie ocenia aktualne warunki życia w Gminie Wolsztyn. Łącznie 71,7% badanych określiło je jako „bardzo dobre”, „dobre” lub „raczej dobre”. Najwięcej wskazań uzyskała ocena „raczej dobre” (31,83%), następnie „dobre” (25,08%) i „bardzo dobre” (14,79%). Odpowiedź neutralną („średnie”) wybrało 14,47% respondentów, natomiast negatywną ocenę („raczej złe”, „złe” lub „bardzo złe”) wyraziło łącznie 13,82% uczestników badania.

Pomimo generalnie dobrych warunków życia mieszkańcy dostrzegają jednak szereg problemów społecznych. Spośród nich za najważniejsze uznano kwestie zdrowia psychicznego – aż 53,7% ankietowanych wskazało je jako jeden z najpoważniejszych problemów w gminie. Wysoki odsetek odpowiedzi dotyczył także uzależnień (46,3%) oraz trudności w wychowaniu dzieci i młodzieży (43,73%). Wskazuje to, że mieszkańcy dostrzegają rosnące znaczenie problemów psychospołecznych i wychowawczych. Istotnym wyzwaniem pozostaje również samotność i izolacja osób starszych, którą wymieniło 36,66% badanych. Około jedna trzecia respondentów (34,08%) zwróciła uwagę na problemy mieszkaniowe. Natomiast kwestie stricte ekonomiczne – bezrobocie (15,11%) i ubóstwo (9,32%) – wskazywane były znacznie rzadziej. Zjawisko przemocy domowej, choć wskazane przez mniejszy odsetek osób (12,22%), również jest obecne w społeczności lokalnej.

Zapytano również o główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców gminy. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że główne źródła tych problemów mają w dużej mierze charakter społeczny i psychologiczny, a w mniejszym stopniu ekonomiczny. Najczęściej wskazywanym czynnikiem jest alkoholizm – aż 66,24% respondentów uznało go za główne źródło trudności. Na drugim miejscu znalazła się niezaradność życiowa (60,77%), co sugeruje dostrzeganie w społeczeństwie trudności w samodzielnym radzeniu sobie z codziennymi obowiązkami, planowaniem i podejmowaniem życiowych decyzji. Stosunkowo wysoki

odsetek wskazań dotyczył również ubóstwa (44,37%) oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (29,26%), które często współwystępują z problemami uzależnień i niskimi kompetencjami społecznymi. Znacząca część odpowiedzi obejmowała także długotrwałą lub ciężką chorobę (26,69%) oraz samotne wychowywanie dzieci (21,86%), co potwierdza, że mieszkańcy dostrzegają wpływ trudnych sytuacji zdrowotnych i rodzinnych na pojawianie się problemów społecznych. Rzadziej jako przyczyny wskazywano narkomanię (11,90%), przemoc domową (7,40%) czy niepełnosprawność (7,07%). Najrzadziej wymienianym zjawiskiem okazała się bezdomność – wskazało ją jedynie 0,64% badanych, co sugeruje marginalny charakter tego problemu w skali lokalnej. Część ankietowanych (14,47%) przyznała, że nie potrafi jednoznacznie wskazać przyczyn problemów społecznych.

Kolejne pytanie dotyczyło tego, czy w gminie jest dużo rodzin ubogich. Zebrane dane wskazują, że większość mieszkańców dostrzega zjawisko ubóstwa w swoim otoczeniu, choć jego skala postrzegana jest jako umiarkowana. Ponad 36,98% respondentów przyznało, że słyszało o ubogich rodzinach w gminie, a 31,19% zna tylko nieliczne takie rodziny. Jedynie 12,22% badanych zadeklarowało, że zna wiele rodzin dotkniętych ubóstwem, natomiast 19,61% stwierdziło, że nie spotkało się z tym problemem w swoim środowisku.

W dalszej kolejności poproszono o wskazanie, jakie są przyczyny popadania w ubóstwo. Ankietowani najczęściej wskazywali czynniki osobiste i społeczne. Najwięcej głosów uzyskały uzależnienia – aż 72,99% badanych uznało je za główną przyczynę trudnej sytuacji materialnej rodzin. Na drugim miejscu wymieniano dziedziczenie ubóstwa (48,87%), co świadczy o dostrzeganiu zjawiska przekazywania trudnych warunków życia z pokolenia na pokolenie. Stosunkowo wysoki odsetek odpowiedzi dotyczył również niedostosowania społecznego (41,48%) oraz chorób (29,26%), które ograniczają zdolność do pracy i utrzymania stabilności ekonomicznej. Nieco rzadziej wskazywano niepełnosprawność (21,22%) i rozpad rodziny (19,61%). Bezrobocie – choć bywa powszechnie utożsamiane z ubóstwem – zostało wymienione jedynie przez 17,04% respondentów. Może to oznaczać, że mieszkańcy nie postrzegają braku zatrudnienia jako głównego czynnika ubóstwa, lecz raczej jako skutek innych problemów.

Kolejną kwestią objętą badaniem były problemy społeczne, z jakimi najczęściej borykają się osoby starsze. Z zebranych danych wynika, że seniorzy zamieszkali na terenie gminy doświadczają głównie trudności o charakterze emocjonalnym, zdrowotnym i społecznym. Zdecydowanie najczęściej wskazywanym problemem okazała się samotność, którą wymieniło aż 76,53% respondentów. Wynik ten jednoznacznie pokazuje, że izolacja społeczna i ograniczone kontakty międzyludzkie stanowią największe wyzwanie w życiu wielu seniorów. Kolejnym często wymienianym problemem są choroby (55,95% odpowiedzi) oraz brak opieki ze strony rodziny (41,48%). Potwierdza to, że wraz z wiekiem rośnie zapotrzebowanie osób starszych na wsparcie zdrowotne i opiekuńcze. Znaczący odsetek odpowiedzi dotyczył również niepełnosprawności (34,08%), która utrudnia samodzielne funkcjonowanie, oraz ubóstwa (30,23%), wskazującego na ograniczone możliwości finansowe części seniorów. Wśród pozostałych wskazań znalazły się niedostosowanie społeczne (17,68%) oraz

wykluczenie cyfrowe (18,33%), co oznacza trudności osób starszych w korzystaniu z nowoczesnych form komunikacji i usług publicznych.

Aby zaradzić tym problemom, zapytano również, jakie działania mogłyby umożliwić osobom starszym pełniejszy udział w życiu społecznym gminy. Zdaniem respondentów poprawę sytuacji osób starszych mogłyby przynieść przede wszystkim działania zwiększające dostęp do opieki i integracji społecznej seniorów. Najczęściej wskazywanym rozwiązaniem było rozwijanie usług opiekuńczych – takich jak asystencja osobista, opieka wytchnieniowa czy pomoc sąsiedzka – co poparło 56,59% badanych. Niewiele mniej osób (51,77%) podkreśliło potrzebę rozwoju dziennych domów pomocy i klubów seniora jako miejsc aktywności, integracji i wsparcia. 42,77% respondentów uznało za konieczne inicjowanie częstszych kontaktów rodzinnych i zwiększenie zaangażowania rodzin w opiekę nad seniorami. Z kolei 26,69% wskazało na duże znaczenie aktywności kulturalnej, rekreacyjnej i edukacyjnej dla utrzymania sprawności i samodzielności osób starszych. Mniejszy, ale wciąż istotny odsetek badanych (18,97%) zwrócił uwagę na potrzebę uwrażliwienia społeczności lokalnej na potrzeby seniorów, a 16,40% doceniło wartość włączania wolontariatu w system wsparcia tej grupy.

Badanie objęło również ocenę problemów, z jakimi najczęściej spotykają się osoby z niepełnosprawnością na terenie gminy. Mieszkańcy dostrzegają liczne bariery utrudniające tej grupie codzienne funkcjonowanie i pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Najczęściej wymienianym problemem jest utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych, który wskazało 52,09% respondentów, co czyni go najpowszechniejszą barierą. Kolejnym poważnym utrudnieniem są bariery architektoniczne, na które wskazało 46,30% badanych (niemal połowa ankietowanych). Pokazuje to, że mimo modernizacji infrastruktury publicznej nadal istnieją miejsca niedostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych – dotyczy to zarówno budynków użyteczności publicznej, jak i przestrzeni miejskich. Znaczna liczba respondentów (42,12%) zwróciła również uwagę na utrudniony dostęp do środków transportu, co dodatkowo potęguje problem ograniczonej mobilności tej grupy społecznej. Wysoki odsetek wskazań dotyczył także trudności w dostępie do usług opiekuńczych (41,48%), co może świadczyć o niedoborze odpowiednich form wsparcia środowiskowego, takich jak pomoc asystencka czy opieka wytchnieniowa. Ponad jedna trzecia respondentów (33,76%) dostrzegła ponadto problemy natury psychologicznej u osób z niepełnosprawnością, na przykład obniżone poczucie własnej wartości czy brak motywacji, a 25,08% zwróciło uwagę na ich izolację społeczną. W mniejszym, lecz istotnym stopniu sygnalizowano również brak akceptacji osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym (19,61%), co wskazuje na potrzebę dalszej edukacji społecznej i działań integracyjnych.

Dodatkowo ankietowani wypowiedzieli się, czy obecna oferta pomocy dla osób z niepełnosprawnością jest ich zdaniem wystarczająca. Ocena tej oferty wypada umiarkowanie krytycznie. Jedynie 2,57% respondentów uznało, że pomoc jest w pełni wystarczająca, a 10,29% określiło ją jako raczej wystarczającą. Zdecydowana większość badanych miała jednak trudność z jednoznaczną oceną – aż 51,13% wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”. Jednocześnie 27,01% oceniło, że oferta wsparcia jest raczej niewystarczająca, a 9,00% uznało ją za zdecydowanie niewystarczającą.

Z kolei w obszarze rynku pracy mieszkańców zapytano o ocenę poziomu bezrobocia w gminie. Zdaniem większości badanych poziom ten nie jest wysoki. Największa grupa respondentów (38,91%) określiła go jako przeciętny, 21,86% jako raczej niski, a 19,61% jako niski. Jedynie niewielki odsetek badanych uznał, że bezrobocie jest wysokie (7,40%) lub raczej wysokie (4,82%). Dodatkowo 7,40% mieszkańców nie miało zdania na ten temat. Dodatkowo ankietowani przedstawili opinie na temat przyczyn bezrobocia. Według mieszkańców Gminy Wolsztyn przyczyny te mają w dużej mierze charakter społeczny i motywacyjny, a nie wyłącznie gospodarczy. Najczęściej wymienianym powodem braku zatrudnienia okazał się brak motywacji do pracy oraz życie z zasiłków – na taką odpowiedź wskazało 37,94% respondentów. Na kolejnych miejscach znalazły się czynniki ekonomiczne i strukturalne: niskie płace (36,66%), brak ofert pracy (27,01%), brak doświadczenia zawodowego (24,44%) oraz brak znajomości i układów (32,15%). Takie wyniki wskazują na niedopasowanie lokalnego rynku pracy do potrzeb i możliwości części mieszkańców. Nie bez znaczenia pozostają również ogólne czynniki gospodarcze (17,68%), np. koniunktura czy zmiany w strukturze zatrudnienia, oraz niedostosowanie systemu pracy (15,11%). Stosunkowo rzadko za przyczynę bezrobocia uznawano kwestie takie jak płeć lub wiek (14,47%), poziom wykształcenia (13,50%) czy czynniki sezonowe (5,14%). Część respondentów zwróciła również uwagę na zjawiska o podłożu społecznym – 19,61% wskazało unikanie obowiązku alimentacyjnego, co sugeruje, że pewna grupa bezrobotnych celowo pozostaje poza formalnym rynkiem pracy. Niewielka grupa badanych (6,11%) stwierdziła ponadto, że problem bezrobocia w ogóle nie występuje, co potwierdza, że zjawisko to nie jest postrzegane jako kluczowe w skali lokalnej.

Badanie objęło również pytanie o skalę zjawiska bezdomności na terenie gminy. Większość mieszkańców nie dostrzega go w swoim otoczeniu. Jedynie 4,5% respondentów uważa, że w gminie jest dużo osób bezdomnych, podczas gdy 38,91% sądzi, że takich osób nie ma wcale. Największa grupa ankietowanych (56,59%) odpowiedziała, że nie potrafi ocenić skali tego zjawiska. Taki rozkład odpowiedzi sugeruje, że problem bezdomności jest społecznie mało widoczny lub dotyczy bardzo niewielkiej liczby osób, prawdopodobnie objętych już wsparciem instytucjonalnym. Zapytano też o przyczyny bezdomności. Zdaniem mieszkańców Gminy Wolsztyn główne powody popadania w bezdomność mają przede wszystkim charakter społeczny, a jedną z najważniejszych są uzależnienia. Zdecydowanie najczęściej jako powód bezdomności wskazywano nałogi – aż 80,71% respondentów wymieniło uzależnienia (głównie alkoholowe) jako czynnik prowadzący do utraty dachu nad głową i stabilności życiowej. Do innych istotnych przyczyn zaliczono brak stałych dochodów (53,38%) oraz rozpad rodziny (52,09%), co pokazuje, że utrata oparcia finansowego i emocjonalnego stanowi bezpośrednie ryzyko bezdomności. Stosunkowo rzadziej wymieniano eksmisję (24,12%) oraz powrót z zakładu karnego bez możliwości zamieszkania (13,50%). Niewielki odsetek respondentów (12,86%) wskazał również przemoc domową jako czynnik prowadzący do utraty miejsca zamieszkania.

W kolejnym pytaniu oceniano skalę problemu uzależnień na terenie gminy. Wśród odpowiedzi przeważało przekonanie, że jest to zjawisko poważne. Ponad 43,09% mieszkańców określiło skalę uzależnień jako średnią, a 35,05% – jako wysoką. Jedynie 4,50% respondentów uznało, że problem ten ma niewielkie nasilenie, natomiast 17,36% nie potrafiło jednoznacznie ocenić

jego skali. Ogółem zatem większość ankietowanych dostrzega uzależnienia jako istotny problem społeczny.

Z odpowiedzi ankietowanych wynika, że mieszkańcy postrzegają uzależnienia jako zjawisko złożone, wynikające głównie z problemów emocjonalnych, relacyjnych i psychologicznych, a w mniejszym stopniu z czynników ekonomicznych. Najczęściej wskazywaną przyczyną nałogów jest stres – wymieniło go 59,16% respondentów. Niewiele mniej osób zwróciło uwagę na samotność (55,31%). Oba te czynniki mają charakter emocjonalny i świadczą o narastających problemach z dobrostanem psychicznym oraz brakiem wystarczającego wsparcia społecznego. Kolejne miejsca wśród przyczyn uzależnień zajęły konflikty i rozpad rodziny (52,73%), a także niskie poczucie własnej wartości (37,30%) i łatwy dostęp do używek (36,66%). Wysoki odsetek tych wskazań pokazuje, że badani upatrują źródeł uzależnień nie tylko w osobistych trudnościach, ale również w czynnikach środowiskowych, takich jak normy społeczne czy dostępność substancji psychoaktywnych. Część respondentów (31,51%) podkreśliła też znaczenie wzorców wyniesionych z domu rodzinnego, co sugeruje międzypokoleniowy charakter niektórych uzależnień. Stosunkowo rzadziej wymieniano bezrobocie (19,29%), presję rówieśniczą (15,11%) czy predyspozycje genetyczne (23,47%).

W odniesieniu do zjawiska przemocy domowej wyniki badania pokazują, że jest ono obecne w świadomości społecznej, choć nie zawsze bezpośrednio obserwowane. 28,30% respondentów przyznało, że zna osobiście przypadki przemocy domowej, a 35,37% słyszało o takich sytuacjach w swoim otoczeniu. Jednocześnie 22,83% badanych zadeklarowało, że nie zna osób dotkniętych przemocą, zaś 13,50% – że nie słyszało o podobnych przypadkach. Oznacza to, że ponad 60% ankietowanych ma świadomość występowania przemocy domowej w gminie, co wskazuje na realną, choć często ukrytą obecność tego zjawiska w społeczności lokalnej.

Zapytano również o główne przyczyny przemocy domowej. Zdaniem mieszkańców głównych przyczyn przemocy domowej należy upatrywać w uzależnieniach oraz braku umiejętności radzenia sobie z problemami emocjonalnymi i wychowawczymi. Aż 93,57% respondentów wskazało uzależnienia (głównie alkoholizm) jako podstawowy czynnik eskalacji przemocy domowej. Na drugim miejscu znalazła się nieumiejętność radzenia sobie z trudnościami – odpowiedź tę wybrało 82,64% ankietowanych. Wynik ten świadczy o postrzeganiu przemocy jako efektu bezradności emocjonalnej, braku kompetencji wychowawczych oraz trudności w kontrolowaniu emocji. Ponad połowa badanych (54,66%) wymieniła także zaburzenia osobowości jako czynnik sprzyjający przemocy, a 48,55% – wzorce zachowań wyniesione z domu rodzinnego, co sugeruje powielanie patologicznych schematów z pokolenia na pokolenie. Część respondentów dostrzega również znaczenie stresu (21,54%) oraz ubóstwa (7,07%) w genezie przemocy.

W kolejnej części badania mieszkańcy oceniali skalę problemu wykluczenia społecznego. Najwięcej osób – 48,87% ankietowanych – uznało, że ma on charakter umiarkowany. 29,58% określiło skalę wykluczenia jako małą, a 17,04% jako dużą. Odpowiedzi skrajne pojawiały się najrzadziej: jedynie 1,93% badanych oceniło ten problem jako bardzo nasilony, a 2,57% jako

bardzo mały. Wynika z tego, że większość mieszkańców dostrzega istnienie zjawiska wykluczenia społecznego, jednak nie uważa go za dominujący problem w skali lokalnej.

Zapytani o grupy najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie, mieszkańcy najczęściej wskazywali osoby i rodziny dotknięte problemem uzależnień. Taką odpowiedź wybrało aż 66,88% respondentów. Wysoki odsetek wskazań otrzymały również rodziny i osoby o niskim statusie materialnym (55,31%), co potwierdza, że trudności ekonomiczne pozostają jednym z kluczowych czynników ograniczających pełny udział w życiu społecznym. Kolejną grupę stanowią rodziny zmagające się z przemocą domową – wskazało je 38,91% badanych. Znaczna część respondentów dostrzega również zagrożenie wykluczeniem w przypadku osób starszych i samotnych (33,12%), a także osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów (31,83%). Takie wyniki pokazują, że w świadomości mieszkańców wykluczenie społeczne ma złożony charakter i dotyczy zarówno problemów ekonomicznych czy zdrowotnych, jak i sytuacji rodzinnej oraz relacji społecznych. Rzadziej za zagrożone uznano osoby bezdomne (19,29%), rodziny borykające się z problemami mieszkaniowymi (17,04%), osoby mające trudności opiekuńczo-wychowawcze (16,40%) oraz osoby opuszczające zakłady karne (10,61%).

Respondenci ocenili również dostępność lokalnej infrastruktury spędzania czasu wolnego oraz transportu. Większość ankietowanych pozytywnie wypowiada się o warunkach do rekreacji: 53,38% uznało dostępność miejsc spędzania wolnego czasu (takich jak place zabaw, boiska, tereny rekreacyjne, obiekty zielone) za dobrą, a 20,90% za bardzo dobrą. Negatywną opinię w tej kwestii wyraziło 14,15% badanych (ocena „źle”) i 3,54% (ocena „bardzo źle”), zaś 8,04% nie miało zdania. Znacznie bardziej krytyczne są natomiast oceny dotyczące transportu publicznego w gminie. Za ledwie jedną czwartą mieszkańców (25,72%) ocenia jego dostępność pozytywnie, w tym jedynie 0,96% jako bardzo dobrą. Jednocześnie aż 27,65% respondentów wskazało, że dostępność komunikacji publicznej jest zła, a 22,19% – że bardzo zła. Dodatkowo 23,47% badanych nie potrafiło jednoznacznie ocenić jakości transportu publicznego.

Znacznie lepiej kształtuje się subiektywne poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. Aż 65,92% respondentów ocenia swoje poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania jako dobre, a kolejnych 11,90% – jako bardzo dobre. Oznacza to, że ponad trzy czwarte ankietowanych deklaruje pozytywne odczucia w tym zakresie. Jedynie 11,90% badanych stwierdziło, że czuje się niebezpiecznie (źle), a za ledwie 1,93% – że bardzo źle; 8,36% osób miało trudność z jednoznaczną oceną. Uzyskane wyniki wskazują, że gmina jest postrzegana jako bezpieczne i spokojne miejsce do życia.

Mieszkańcy dostrzegają ponadto szereg negatywnych zjawisk dotyczących dzieci i młodzieży. Najczęściej wskazywanym problemem w tej grupie jest utrata poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji rodzinnej, którą zaznaczyło aż 53,05% respondentów. Świadczy to o tym, że sytuacje takie jak rozwody, samotne wychowywanie dzieci, uzależnienia rodziców czy częste zmiany środowiska wychowawczego wpływają na kondycję emocjonalną młodych ludzi. Na kolejnych miejscach wśród problemów młodzieży uplasowały się uzależnienia wśród nieletnich (50,80%) oraz zaburzenia relacji rówieśniczych (47,91%), w tym przemoc rówieśnicza i cyberprzemoc. Znacząca grupa badanych (39,23%) dostrzega również

zaniedbania wychowawcze – mogące wynikać z braku czasu rodziców, osłabienia więzi rodzinnych lub niewystarczającego wsparcia instytucjonalnego. Rzadziej wskazywano takie zjawiska jak młodociana przestępczość i chuligaństwo (24,76%), przemoc domowa dotycząca dzieci (9,00%), zaniedbania materialne (7,72%) czy zaburzenia tożsamości seksualnej wśród młodzieży (7,07%). Taki rozkład odpowiedzi sugeruje, że mieszkańcy postrzegają problemy młodego pokolenia głównie w kategoriach emocjonalnych i społecznych, a nie czysto ekonomicznych.

Mimo istnienia wymienionych trudności, wiedza mieszkańców na temat oferty pomocy dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi wydaje się ograniczona. Na pytanie, czy na terenie gminy jest wystarczająca oferta wsparcia dla takich rodzin, dominującą odpowiedzią było „trudno powiedzieć” – zaznaczyło ją 67,20% respondentów. Tylko 4,50% badanych uznało, że dostępna pomoc jest wystarczająca, podczas gdy 28,30% stwierdziło, że oferta ta jest niewystarczająca.

W dalszej części badania oceniono dostępność istniejących usług społecznych na terenie gminy – takich jak pomoc socjalna czy wsparcie rodzin, seniorów i osób z niepełnosprawnością. Ponad 38,59% respondentów określiło dostępność tych usług jako dobrą, a tylko 2,25% jako bardzo dobrą. Z kolei 11,25% badanych uznało ją za złą, a 4,18% za bardzo złą. Największa grupa ankietowanych (43,73%) miała jednak trudność z jednoznaczną oceną poziomu usług społecznych. Może to wynikać z ograniczonej wiedzy mieszkańców o dostępnych formach pomocy.

Kwestia migracji w Gminie Wolsztyn postrzegana jest przez mieszkańców jako zjawisko obecne, ale nienasilone. 38,91% respondentów uważa, że problem migracji rzeczywiście występuje, podczas gdy 29,90% jest przeciwnego zdania. Spora grupa – 31,19% – nie potrafiła zająć jednoznacznego stanowiska. Oznacza to, że migracje są zauważalne, lecz nie są powszechnie identyfikowane jako istotne wyzwanie społeczne. Respondenci wskazywali, że może chodzić zarówno o odpływ mieszkańców do większych miast, jak i napływ ludności z innych regionów czy krajów. Stosunek lokalnej społeczności do migrantów oceniany jest przez większość ankietowanych pozytywnie. 35,05% badanych określiło nastawienie mieszkańców do osób przyjezdnych jako dobre, a 10,61% – jako bardzo dobre. Łącznie daje to niemal połowę respondentów o pozytywnym nastawieniu. Odpowiedzi negatywne należały do mniejszości – 16,08% ankietowanych oceniło stosunek do migrantów jako zły, a 8,36% jako bardzo zły. Stosunkowo duża grupa osób (29,90%) wybrała opcję „trudno powiedzieć”. Może to oznaczać, że migranci nie stanowią na tyle licznej grupy w lokalnej społeczności, aby ukształtowały się wyraźne postawy społeczne wobec nich.

W zakresie działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych mieszkańcy wskazali kilka kluczowych priorytetów. Najwięcej osób (63,67%) opowiedziało się za rozszerzeniem katalogu usług wsparcia dla dorosłych, dzieci i młodzieży znajdujących się w kryzysie emocjonalnym lub psychicznym – ten kierunek działań uznano za najważniejszy. Na drugim miejscu znalazło się wzmocnienie pomocy dla osób starszych i niepełnosprawnych (53,38%), co odzwierciedla rosnącą świadomość potrzeb związanych ze starzeniem się społeczeństwa. Istotnym obszarem okazało się także wsparcie osób z problemami uzależnień, które wskazało

47,27% respondentów. Ważnym kierunkiem jest ponadto pomoc rodzinom z dziećmi poprzez wzmacnianie roli rodziny – działanie to poparło 38,26% ankietowanych.

Na zakończenie badania respondenci ocenili poziom zadowolenia z różnych warunków życia w gminie. Uzyskane wyniki wskazują na generalnie pozytywną ocenę jakości życia, choć widoczne są różnice w zależności od analizowanej sfery. Najwyższy poziom satysfakcji dotyczy dostępu do internetu – aż 70,42% respondentów oceniło go pozytywnie. Świadczy to o wysokim stopniu cyfryzacji gminy i dobrze rozwiniętej infrastrukturze telekomunikacyjnej. Bardzo dobrze oceniono również bezpieczeństwo publiczne (pozytywnie przez 69,45% badanych), ofertę edukacyjną szkół (65,27%) oraz pielęgnowanie tradycji lokalnych (57,56%). Wysokie oceny tych obszarów potwierdzają silne poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców oraz wysoką jakość edukacji na miejscu. Pozytywne opinie uzyskały także warunki mieszkaniowe (54,98% zadowolonych respondentów), organizacja cyklicznych imprez lokalnych (54,34%) i dostęp do informacji o wydarzeniach w gminie (50,80%). Świadczy to o aktywnym życiu społecznym i kulturalnym w lokalnej wspólnocie.

Nieco niższy poziom satysfakcji mieszkańców dotyczy organizacji czasu wolnego – choć 45,02% badanych jest z niej zadowolonych, aż 36,33% wyraziło niezadowolenie. Może to wskazywać na potrzebę poszerzenia oferty zajęć dla różnych grup wiekowych, zwłaszcza dla młodzieży i seniorów. Zbliżony odsetek osób niezadowolonych pojawił się w odniesieniu do dostępu do opieki zdrowotnej: niezadowolenie wyraziło 48,55% ankietowanych, podczas gdy zadowolenie – tylko 42,44%. Opieka zdrowotna należy zatem do najslabiej ocenianych aspektów życia w gminie. Jeszcze słabiej mieszkańcy oceniają pomoc społeczną – zadowolenie z jej poziomu zadeklarowało jedynie 30,55% badanych, przy czym bardzo wysoki odsetek osób (48,23%) nie miał wyrobionej opinii w tym zakresie. Oznacza to, że mimo funkcjonowania instytucji wsparcia wielu mieszkańców nie korzysta z nich lub nie zna ich oferty. Stosunkowo dobrze oceniona została natomiast dostępność przedszkoli (59,81% opinii pozytywnych) oraz ogólna oferta kulturalna gminy (60,13% pozytywnych ocen). Wysokie oceny dla organizacji imprez cyklicznych oraz pielęgnowania tradycji lokalnych wskazują na dobrze rozwiniętą sferę społeczną i kulturalną, sprzyjającą integracji mieszkańców.

Przedstawiciele instytucji pomocowych

Przeprowadzone badanie wśród przedstawicieli instytucji pomocowych Gminy Wolsztyn dostarczyło szczegółowych danych na temat lokalnych problemów społecznych oraz funkcjonowania systemu wsparcia. W pierwszej części respondenci oceniali nasilenie szeregu zjawisk społecznych w skali od 1 do 5 (gdzie 1 oznacza problem marginalny, a 5 – bardzo poważny). Z odpowiedzi wynika, że za najpoważniejsze wyzwania uznawane są kwestie związane z młodzieżą, uzależnieniami oraz zdrowiem psychicznym. Problemy z młodzieżą (zachowania ryzykowne, trudności adaptacyjne) zostały ocenione jako bardzo poważne przez 21,49% badanych, a jako poważne przez 27,27% (łącznie 48,76% wskazań na poziomie 4 i 5). Podobnie wysokie oceny uzyskały uzależnienia od alkoholu, narkotyków i inne uzależnienia behawioralne – 20,66% respondentów wskazało najwyższy stopień powagi, a 32,23% stopień 4 (w sumie 52,89% ocen wysokich). Problemy zdrowia psychicznego (np. depresja, zaburzenia lękowe, kryzysy emocjonalne) również należą do czołówki: 19,83% badanych oceniło je na 5,

a 30,58% na 4 (około połowa odpowiedzi w górnych kategoriach skali). Nieco niższe, umiarkowane wyniki uzyskały trudności opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach oraz osamotnienie seniorów. Trudności wychowawcze osiągnęły 14,05% wskazań na poziomie 5 i 28,10% na poziomie 4, zaś samotność i izolacja społeczna osób starszych – odpowiednio 9,92% i 25,62%. Przemoc domowa (fizyczna, psychiczna, ekonomiczna) została oceniona jako bardzo poważna przez 11,57% respondentów, a jako poważna przez 14,05%. Z kolei problemy ekonomiczne okazały się najmniej dotkliwe w odczuciu badanych: ubóstwo (w tym ubóstwo pracujących i dzieci) otrzymało zaledwie 0,83% wskazań na poziomie 5 i 16,53% na poziomie 4, bezrobocie (w tym długotrwałe) – 4,13% na 5 i 7,44% na 4, a problemy mieszkaniowe (brak mieszkań, zły stan techniczny, bezdomność) – 7,44% na 5 i 13,22% na 4.

W dalszej części badania pytano, które z wymienionych problemów respondenci uważają za trzy najpilniejsze do rozwiązania w chwili obecnej. Za zdecydowanie najpilniejsze uznano problemy zdrowia psychicznego – wskazało je aż 76,86% uczestników. Na kolejnych miejscach znalazły się uzależnienia (50,41% ankietowanych wybrało ten problem jako jeden z najważniejszych) oraz problemy z młodzieżą (46,28%). Stosunkowo często wymieniano także trudności opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach (38,84%). Poniżej jednej czwartej wskazań uzyskały przemoc domowa (23,97%), samotność i izolacja seniorów (22,31%) oraz problemy mieszkaniowe (21,49%). Najrzadziej do pilnych wyzwań zaliczano kwestie typowo ekonomiczne – bezrobocie (14,05%) i ubóstwo (10,74%). Inne odpowiedzi były marginalne (0,83% – pojedynczy respondent zwrócił uwagę na kwestie porządku w otoczeniu).

Kolejne pytanie dotyczyło oceny zmian nasilenia tych problemów na przestrzeni ostatnich trzech lat. Zdecydowana większość przedstawicieli instytucji pomocowych stwierdziła, że sytuacja w kluczowych obszarach uległa pogorszeniu – dominują odpowiedzi “raczej wzrosło” i “wyraźnie wzrosło” w odniesieniu do wielu zjawisk. Największy wzrost odnotowano w obszarze problemów zdrowia psychicznego: 49,59% respondentów uznało, że nasilenie tych problemów w ostatnich latach raczej wzrosło, a dalsze 42,98% – że wyraźnie wzrosło. Podobna tendencja dotyczy trudności wychowawczych z dziećmi i młodzieżą (46,28% odpowiedzi “raczej wzrosło” i 36,36% “wyraźnie wzrosło”). W przypadku poczucia samotności i izolacji osób starszych 46,28% badanych zauważyło umiarkowany wzrost, a 8,26% duży wzrost skali tego zjawiska. Problem przemocy domowej pozostaje na względnie stałym, wysokim poziomie – 40,5% respondentów wskazało, że zjawisko to narasta, ale jednocześnie 41,32% nie dostrzegło zmiany w jego nasileniu. Z kolei w obszarze problemów mieszkaniowych, ubóstwa i bezrobocia najczęściej odnotowywano brak zmian. Ponad połowa badanych uznała, że sytuacja nie uległa wyraźnej poprawie ani pogorszeniu jeśli chodzi o problemy mieszkaniowe (51,24% odpowiedzi “bez zmian”), a niemal połowa miała takie zdanie o skali ubóstwa (49,59%) i bezrobocia (46,28%). Nieliczni respondenci zauważyli spadek nasilenia któregośkolwiek z badanych problemów – wskazania w kategoriach “zmalało” nie przekraczały kilku procent.

Badanie objęło również pytanie, które grupy mieszkańców są – zdaniem respondentów – najbardziej narażone na wykluczenie społeczne i kumulację problemów. Najczęściej wskazywano osoby z zaburzeniami psychicznymi – aż 76,03% ankietowanych uznało tę grupę za szczególnie zagrożoną. Na kolejnych pozycjach znalazły się osoby uzależnione (oraz ich

rodziny), wskazane przez 63,64% respondentów, a także osoby z niepełnosprawnościami (61,16%). Stosunkowo wysoki odsetek odpowiedzi dotyczył również osób długotrwale bezrobotnych (41,32%), seniorów (35,54%) oraz osób samotnie wychowujących dzieci (34,71%). Młodzież opuszczająca pieczę zastępczą została uznana za grupę ryzyka przez 30,58% badanych. Rzadziej wymieniano rodziny wielodzietne (16,53%) i osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych (14,88%). Inne odpowiedzi stanowiły margines (0,83%) – wśród nich pojawiła się np. wskazówka dotycząca samotnych, zapracowanych osób pozostających poza systemem pomocy, a odczuwających silne obciążenie psychiczne.

Ankieta zbadała następnie, jakie formy wsparcia oferują instytucje pomocowe działające na terenie gminy w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów. Najczęściej świadczoną formą pomocy okazało się wsparcie psychologiczne, które zadeklarowało 68,33% badanych instytucji. W dalszej kolejności wymieniano programy profilaktyczne (38,33%), świadczenia pieniężne (37,5%), działania interwencyjne w sytuacjach kryzysowych (32,5%) oraz usługi opiekuńcze (32,5%). Znaczna część instytucji oferuje również grupy wsparcia (30,83%), doradztwo zawodowe (29,17%) i pomoc prawną (27,5%). Rzadziej pojawiały się wskazania dotyczące pracy socjalnej (20,83%) i mediacji rodzinnych (20,83%), jednak te formy także są obecne w ofercie i pełnią ważną rolę. Najrzadziej instytucje dysponują mieszkaniem chronionymi – tę formę wsparcia wskazało 10% respondentów. Jedynie 2,5% ankietowanych podało inne formy pomocy (wśród dodatkowych odpowiedzi pojawiły się m.in. mieszkania komunalne albo stwierdzenie braku określonych form wsparcia).

Respondenci ocenili także skuteczność lokalnego systemu pomocy w rozwiązywaniu poszczególnych problemów społecznych (w skali 1 – bardzo niska skuteczność, do 5 – bardzo wysoka). Zebrane dane wskazują, że dominują oceny umiarkowane i niskie – większość odpowiedzi plasuje się w środkowym lub niższym zakresie skali, co oznacza, że efektywność działań postrzegana jest jako ograniczona. Przykładowo, w odniesieniu do trudności opiekuńczo-wychowawczych żaden z respondentów nie ocenił skuteczności systemu na najwyższym poziomie (5), a przeważały oceny negatywne: 36,36% badanych przyznało tu ocenę 2, a 21,49% najniższą ocenę 1 (bardzo niską skuteczność); tylko 12,4% oceniło skuteczność na poziomie 4, a 29,75% wybrało ocenę 3 (średnią). W przypadku pomocy w problemach zdrowia psychicznego jedynie 3,31% uznało skuteczność za bardzo wysoką (5), podczas gdy 37,19% oceniło ją nisko (2), a 18,18% bardzo nisko (1). Podobnie nisko oceniono radzenie sobie z przemocą domową – 38,84% odpowiedzi to ocena 2, a 10,74% to ocena 1 (tylko 5,79% badanych wskazało ocenę 5 w tej kategorii). Zbliżony rozkład mają oceny skuteczności działań w obszarze problemów mieszkaniowych (38,84% ocen 2, 9,92% ocen 1, przy zaledwie 0,83% ocen najwyższych). Nieco lepiej wypadła skuteczność systemu w łagodzeniu ubóstwa i bezrobocia – najczęściej przyznawano ocenę 3 (42,98% odpowiedzi w obu tych kategoriach). Mimo to także w tych obszarach znaczna grupa respondentów dostrzega niską efektywność działań. Dla walki z ubóstwem łącznie około 45% odpowiedzi stanowiły oceny najniższe (1 lub 2 w skali). W odniesieniu do przeciwdziałania samotności seniorów przeważały oceny neutralne i umiarkowane (42,98% wskazań na 3 i 33,88% na 2), co sugeruje, że choć pewne działania są podejmowane i zauważalne, ich zasięg lub skuteczność pozostają ograniczone.

Istotnym elementem badania była identyfikacja barier, z jakimi na co dzień spotykają się instytucje pomocowe. Za zdecydowanie największą przeszkodę uznano niewystarczające środki finansowe – wskazało na nią 69,42% respondentów. Drugą najczęściej wymienianą barierą okazała się niska świadomość społeczna na temat problemów i dostępnej pomocy (49,59% odpowiedzi). Wielu respondentów wskazało również brak specjalistów (38,02%), zwłaszcza w dziedzinach takich jak psychologia, terapia uzależnień czy praca z rodziną. Ograniczona liczba wykwalifikowanego personelu przekłada się na mniejszą dostępność usług i wydłużony czas oczekiwania na pomoc. Wśród utrudnień pojawiły się także bierność podopiecznych (28,93%) oraz wypalenie zawodowe kadr pomocy społecznej (24,79%). Pewna część badanych dostrzega luki w przepisach prawnych regulujących system pomocy (23,14%), co utrudnia sprawne działanie instytucji. Rzadziej zgłaszano brak narzędzi terapeutycznych (19,83%) czy trudności we współpracy między instytucjami (16,53%), jednak i te czynniki występują i negatywnie wpływają na skuteczność systemu wsparcia.

Respondenci ocenili również ogólny poziom współpracy pomiędzy instytucjami pomocowymi. Większość z nich określiła tę współpracę jako przeciętną – odpowiedź “przeciętny” wybrało 52,07% badanych. Znacząca grupa oceniła ją pozytywnie: 36,36% uznało poziom współpracy za dobry, a 3,31% za bardzo dobry. Z drugiej strony niewielki odsetek respondentów miał negatywną opinię – 5,79% oceniło współpracę jako słabą, a 2,48% jako bardzo słabą. W ankiecie pojawiły się też pytania pogłębiające ten temat, dotyczące najmocniejszych i najsłabszych stron partnerstwa między instytucjami. Za największą siłę współdziałania uznano zaangażowanie pracowników – wskazało na nie 39,67% badanych. Jednocześnie aż 34,71% respondentów zaznaczyło odpowiedź “trudno powiedzieć”, co oznacza, że duża grupa nie potrafiła jednoznacznie wskazać konkretnego atutu współpracy. Niektórzy dostrzegają mocną stronę w dobrej komunikacji (16,53%) oraz klarownych procedurach (7,44%). Regularne spotkania między instytucjami były wskazywane najrzadziej – tylko 1,65% uznało je za główną zaletę. Jeśli chodzi o słabości we współpracy, ponad połowa respondentów ponownie wybrała opcję “trudno powiedzieć” (57,02%), co sugeruje brak wyraźnie zdefiniowanych problemów lub słabą znajomość formalnych aspektów kooperacji. Spośród konkretnych słabości na pierwszy plan wysunął się brak koordynacji działań między podmiotami – wskazało go 15,7% badanych. Kolejno wymieniano niejasny podział kompetencji (12,4%) i brak wspólnych celów (10,74%) w działaniach instytucji. Rywalizacja między instytucjami wydaje się najmniej istotnym problemem – zaledwie 4,13% respondentów uznało ją za największą słabość systemu współpracy.

Według uczestników badania istnieje duża potrzeba zacieśnienia współpracy w określonych obszarach. Najwięcej respondentów (61,98%) wskazało na konieczność lepszego, wspólnego diagnozowania potrzeb mieszkańców przez różne instytucje. Prawie równie często pojawiała się odpowiedź dotycząca poprawy wymiany informacji – tę opcję wybrało 59,5% badanych, co potwierdza, że efektywna komunikacja między podmiotami pomocy jest kluczowym wyzwaniem. Wielu respondentów widzi także potrzebę intensyfikacji działań informacyjnych kierowanych do społeczności (40,5%) oraz rozwoju spójnego systemu wsparcia dla określonych grup (35,54%), np. grup zagrożonych wykluczeniem czy grup samopomocowych. Nieco rzadziej wskazywano na potrzebę organizowania wspólnych szkoleń dla kadr (30,58%) oraz realizacji wspólnych projektów przez różne instytucje (28,1%).

Ankieta ujawniła również, jakich form wsparcia lub programów pomocowych najbardziej brakuje na terenie Gminy Wolsztyn. Największa grupa respondentów (45,45%) stwierdziła, że w lokalnej ofercie brakuje programów terapeutycznych. Niewiele mniejszy odsetek (44,63%) wskazał na niedostatek specjalistycznego poradnictwa – w tym pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej czy rodzinnej. Często wymieniano również brak dostępnych grup wsparcia (40,5%) oraz świetlic socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży (38,84%). Ponad jedna trzecia badanych (32,23%) dostrzega potrzebę uruchomienia mieszkań chronionych dla osób wymagających częściowo samodzielnego, wspieranego mieszkania. Po 26,45% respondentów wskazało na deficyt programów aktywizacji zawodowej oraz usług asystenta osobistego dla osób z niepełnosprawnościami lub niesamodzielnych. Rzadziej sygnalizowano brak dziennych domów pobytu (22,31%), choć i ta forma wsparcia jest postrzegana jako potrzebna w społeczności. Pojedyncze głosy (0,83%) wskazywały na inne braki, na przykład na ograniczoną dostępność bezpłatnej pomocy specjalistów (neurologów, psychologów, psychiatrów) dla osób w kryzysie psychicznym, zwłaszcza dzieci zagrożonych depresją i samobójstwami.

Na zakończenie uczestników badania zapytano, jakie działania powinny stanowić priorytet w nowej strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminie. Zdecydowana większość – 76,86% respondentów – jako priorytet wskazała rozwój systemu wsparcia zdrowia psychicznego. Na drugim miejscu znalazły się programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży, które wybrało 61,16% badanych. Niemal połowa respondentów (49,59%) podkreśliła wagę rozbudowy systemu przeciwdziałania przemocy domowej. Istotnym obszarem okazało się także poszerzenie usług opiekuńczych dla seniorów – ten postulat zaznaczyło 38,84% uczestników. Mniej osób wskazało na potrzebę zwiększenia dostępności mieszkań socjalnych (28,1%), lepszej koordynacji działań instytucji pomocowych (19,83%) czy realizacji programów aktywizacji zawodowej (14,88%). Wszystkie te dane odzwierciedlają opinie przedstawicieli lokalnych instytucji pomocowych i stanowią obiektywny obraz wyzwań oraz potrzeb w zakresie pomocy społecznej w Gminie Wolsztyn, zgodny z wynikami przeprowadzonego badania.

Dzieci i młodzież (uczniowie szkół)

W badaniu uczestniczyli uczniowie szkół podstawowych z terenu Gminy Wolsztyn, którzy odpowiedzieli na pytania dotyczące codziennego funkcjonowania, relacji rówieśniczych, samopoczucia oraz oczekiwań wobec oferty lokalnej. Zapytani o ulubione formy spędzania wolnego czasu, uczniowie szkół podstawowych z Gminy Wolsztyn najczęściej wskazywali spotykanie się ze znajomymi na dworze (64,45%). Drugą najpopularniejszą aktywnością wśród młodych ankietowanych okazało się uprawianie sportu (56,32%). Znaczna część uczniów w wolnym czasie przegląda także media społecznościowe (41,76%) oraz gra w gry komputerowe lub na konsoli (37,26%). Nieco mniejszy odsetek badanych wybiera słuchanie bądź tworzenie muzyki (34,05%) oraz oglądanie filmów i seriali (26,55%). Rysowanie, malowanie lub fotografia cieszą się zainteresowaniem 24,84% uczniów, a czytanie książek lub komiksów – 11,99%.

W dalszej części badania uczniów zapytano, czego ich zdaniem najbardziej brakuje w gminie Wolsztyn dla młodych osób. Najwięcej respondentów wskazało potrzebę stworzenia miejsc przeznaczonych wyłącznie dla młodzieży, gdzie można swobodnie spędzać czas (45,04%). Kolejnymi często wybieranymi brakującymi elementami lokalnej oferty były: organizacja koncertów, festynów i innych wydarzeń dla młodych (36,64%), dostępność tanich lub darmowych form spędzania czasu (36,21%), miejsca do bezpiecznego spędzania czasu, takie jak skatepark czy pumtrack (35,78%), a także zapewnienie bezpiecznego i sprawnego transportu – na przykład uruchomienie wieczornych autobusów (34,27%). Nieco mniej osób dostrzega brak nowoczesnych boisk i obiektów sportowych (31,25%) oraz ciekawych zajęć pozalekcyjnych o profilu artystycznym, sportowym czy naukowym (18,32%). Wśród odpowiedzi otwartych (4,31%) pojawiły się zarówno konkretne propozycje dotyczące infrastruktury (np. park trampolin, interaktywne muzea), jak i luźniejsze sugestie odnoszące się do oczekiwań młodzieży.

Pytano również, w jakich darmowych zajęciach dodatkowych uczniowie najchętniej wzięliby udział, gdyby takie były dostępne. Zajęcia sportowe cieszą się tu największym zainteresowaniem – wybrało je 59,83% respondentów. Na drugim miejscu znalazły się spotkania z ciekawymi ludźmi (np. youtuberami, sportowcami), które wskazało 53,35% uczniów. Wiele osób chętnie uczestniczyłoby także w zajęciach kulinarnych (27%) oraz warsztatach artystycznych, takich jak rysunek czy fotografia (26,35%). Mniejszy, ale wciąż znaczący odsetek badanych wyraził zainteresowanie kursami komputerowymi (18,36%) oraz zajęciami muzycznymi (14,47%). W otwartych odpowiedziach (4,32%) pojawiły się liczne szczegółowe pomysły, często odzwierciedlające indywidualne pasje młodzieży.

Jeżeli chodzi o relacje w środowisku szkolnym, większość uczniów ocenia je pozytywnie. Odpowiedź „bardzo dobre, mam wielu kolegów i koleżanek” wybrało 52,25% ankietowanych, a kolejne 41,76% określiło swoje relacje jako „dobre, mam kilku bliskich znajomych”. Łącznie ponad 93% uczniów deklaruje, że czuje się dobrze w grupie rówieśniczej i ma zapewnione kontakty towarzyskie. Nieliczna grupa badanych doświadcza słabszych relacji: 3,85% określiło swoje więzi rówieśnicze jako przeciętne, bez bliższych przyjaciół, a 2,14% przyznało, że często czuje się wśród rówieśników samotne. Większość uczniów (71,52%, sumując odpowiedzi „rzadko” i „nigdy”) deklaruje ponadto, że w minionym roku szkolnym nie czuła się wykluczona przez rówieśników. Największa grupa – 43,25% – przyznaje, że sytuacje odrzucenia zdarzały się sporadycznie, a 28,27% twierdzi, że nigdy tego nie doświadczyło. Jednocześnie łącznie 28,48% młodzieży poczuło się w pewnym stopniu odrzucone przez otoczenie (w tym 7,92% odczuwało to często, a 20,56% kilka razy w ciągu roku). W odniesieniu do przemocy rówieśniczej, ponad połowa badanych (56,96%) zaznaczyła, że nie spotkała się ani w szkole, ani w Internecie z przypadkami nękania, wyśmiewania lub obrażania. Jednak istotna część uczniów doświadczyła takich sytuacji bezpośrednio (19,91%) bądź była ich świadkiem w stosunku do innych osób (23,13%). Łącznie oznacza to, że ponad 40% młodzieży miało styczność z przemocą rówieśniczą w takiej czy innej formie.

W zakresie dobrostanu psychicznego młodzieży wyniki badania również ukazują zróżnicowane doświadczenia. Blisko połowa uczniów (49,04%) deklaruje, że prawie nigdy nie odczuwa smutku ani przygnębienia bez wyraźnego powodu. U około jednej czwartej badanych

takie obniżenie nastroju pojawia się kilka razy w miesiącu (27,41%). Równocześnie 16,27% młodych osób odczuwa przygnębienie kilka razy w tygodniu, a 7,28% doświadcza go niemal codziennie. Większość ankietowanych ma dość dobrą samoocenę – 36,19% uczniów myśli o sobie dobrze i „zna swoją wartość”, a 37,47% ocenia się „raczej dobrze”, choć miewa czasem wątpliwości. Łącznie ponad 73% młodzieży postrzega siebie pozytywnie lub z niewielkimi wahaniami nastroju. Jednocześnie 19,49% określa swoją samoocenę jako zmienną, zależną od okoliczności. Niewielki odsetek badanych przyznał, że ma o sobie wyraźnie gorsze zdanie – 4,93% często ma do siebie pretensje, a 1,93% myśli o sobie bardzo źle.

Na pytanie o wpływ sytuacji domowej na samopoczucie szkolne wiele osób wskazało istnienie takiej zależności. Łącznie 46,04% uczniów uważa, że problemy rodzinne rzutują na ich nastrój i to, jak radzą sobie w szkole (przy czym 14,56% dostrzega zdecydowanie duży wpływ, a 31,48% pewien wpływ). Mniejsza grupa badanych jest zdania, że kłopoty domowe raczej nie wpływają na ich funkcjonowanie (29,12%), bądź też w ogóle nie mają znaczenia (24,84%). Większość uczniów żyje w spokojnym otoczeniu domowym – 63,81% zadeklarowało, że w ich domu nigdy nie dochodzi do głośnych kłótni ani sytuacji stwarzających poczucie zagrożenia. Kolejne 25,7% badanych wskazało, że takie sytuacje zdarzają się jedynie rzadko. Oznacza to, że łącznie niemal 90% młodych osób wzrasta w środowisku domowym wolnym od poważnych konfliktów. Pozostali respondenci doświadczają jednak trudniejszych warunków – 8,99% przyznało, że w ich domu czasami mają miejsce awantury lub krzyki, a 1,5% stwierdziło, że dzieje się to często. Zdecydowana większość uczniów może liczyć na wsparcie dorosłych w nauce – 69,81% deklaruje, że zawsze otrzymuje potrzebną pomoc w odrabianiu lekcji, a 23,98% wskazuje, że może na nią liczyć czasami (gdy opiekunowie dysponują czasem). Łącznie ponad 93% badanych ma zapewnione przynajmniej częściowe wsparcie edukacyjne ze strony domowników. Nieliczni uczniowie rzadko mogą liczyć na taką pomoc (3,64%) lub nie otrzymują jej wcale (2,57%). Większość młodych ludzi deklaruje również, że w razie poważnego problemu wiedziałaby, do kogo zwrócić się po pomoc. Ponad dwie trzecie badanych (68,31%) stwierdziło, że dokładnie zna osobę, do której mogłoby się zwrócić, a 23,98% raczej też miałoby taką osobę na względzie. Łącznie daje to ponad 92% uczniów z poczuciem, że posiadają oparcie w trudnej sytuacji. Tylko nieliczna grupa nie ma takiej pewności - 5,14% respondentów przyznało, że raczej nie wiedziałoby, gdzie szukać pomocy, zaś 2,57% zupełnie nie ma co do tego pojęcia.

Rekomendacje

Wspieranie zdrowia psychicznego: Wyniki badań jednoznacznie wskazują na potrzebę znacznego rozszerzenia wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego dla mieszkańców gminy. Jest to najwyższy priorytet zarówno dla społeczności lokalnej (63,67% mieszkańców uznało rozwój usług dla osób w kryzysie psychicznym za najważniejszy kierunek działań), jak i dla instytucji pomocowych (76,86% przedstawicieli wskazało system wsparcia zdrowia psychicznego jako kluczowy w nowej strategii). Instytucje podkreślają brak programów terapeutycznych (45,45%) oraz specjalistycznego poradnictwa (44,63%) na terenie gminy, co potwierdza zapotrzebowanie na dodatkowe formy pomocy w obszarze depresji, zaburzeń

lękowych czy kryzysów emocjonalnych. W odpowiedziach otwartych zwrócono uwagę m.in. na niedostępność bezpłatnej pomocy psychiatrycznej i psychologicznej dla dzieci z myślami samobójczymi oraz osób w ostrym kryzysie. Obecny system oceniany jest jako mało skuteczny - żadna z instytucji nie wystawiła mu najwyższej oceny, a ponad połowa oceniła efektywność działań na rzecz zdrowia psychicznego jako niską.

Również mieszkańcy dostrzegają psychologiczne konsekwencje problemów społecznych: jedna trzecia badanych zauważyła u osób z niepełnosprawnościami obniżone poczucie własnej wartości i brak motywacji, a negatywne zjawiska wśród młodzieży - takie jak przemoc rówieśnicza - stanowią poważne zagrożenie dla kondycji emocjonalnej młodych ludzi. Co ważne, część uczniów doświadcza obniżonego nastroju bez wyraźnej przyczyny - 7,28% niemal codziennie, a kolejne 16,27% kilka razy w tygodniu. Niemal 6-7% młodych deklaruje bardzo niską samoocenę lub częste pretensje do siebie, co sygnalizuje potrzebę objęcia ich szczególną opieką. Aby sprostać tym wyzwaniom, rekomenduje się utworzenie łatwo dostępnych poradni i punktów konsultacyjnych (także mobilnych) z psychologami, terapeutami i psychiatrami, wzmocnienie roli pedagoga i psychologa w szkołach oraz rozwój programów profilaktyki depresji i zaburzeń zachowania. Zwiększenie liczby specjalistów jest kluczowe - obecnie ich brak stanowi jedną z głównych barier systemowych (38,02% instytucji wskazało niedobór psychologów, terapeutów uzależnień itp. jako przeszkodę w działaniu).

Działania te powinny objąć wszystkie grupy - dzieci i młodzież, osoby dorosłe w kryzysie oraz seniorów - zapewniając wsparcie adekwatne do wieku i potrzeb. Prowadzenie kampanii informacyjnych podnoszących świadomość na temat zdrowia psychicznego przyczyni się do przełamania barier w korzystaniu z pomocy i zmniejszenia stygmatyzacji. W efekcie tych działań więcej osób zmagających się z depresją, lękiem czy stresem znajdzie odpowiednią pomoc, co długofalowo poprawi ich funkcjonowanie w życiu rodzinnym i społecznym. Społeczność lokalna już dostrzega tę potrzebę - ponad 63% mieszkańców opowiedziało się za rozbudową oferty wsparcia emocjonalnego - zatem wzmocnienie systemu opieki psychicznej odpowiada bezpośrednio na zidentyfikowane oczekiwania społeczne.

Przeciwdziałanie uzależnieniom: Drugim kluczowym obszarem wymagającym intensyfikacji działań jest profilaktyka i leczenie uzależnień. Mieszkańcy Wolsztyna postrzegają uzależnienia jako jedną z głównych przyczyn problemów społecznych - aż 72,99% wskazało nałogi jako wiodącą przyczynę popadania rodzin w ubóstwo. Również wśród problemów dotyczących młodzieży używanie substancji psychoaktywnych zajmuje czołowe miejsce (50,80% ankietowanych dostrzega ten problem w otoczeniu młodych). Z perspektywy instytucji pomocowych skala uzależnień jest oceniana jako bardzo poważna: ponad połowa respondentów z tej grupy uznała ją za problem o dużym nasileniu. Mimo to obecna oferta wsparcia w tym zakresie wydaje się niewystarczająca. Instytucje co prawda dość często świadczą pomoc psychologiczną (68,33% wskazało ten typ wsparcia w swojej ofercie), jednak specjalistyczne programy terapii uzależnień są ograniczone - brak dedykowanych programów terapeutycznych został odnotowany jako największa luka w systemie. Rekomendowane jest zatem zintegrowane podejście do przeciwdziałania uzależnieniom, obejmujące działania na kilku poziomach. Po pierwsze, należy zintensyfikować profilaktykę w szkołach i społecznościach lokalnych - instytucje akcentują potrzebę programów profilaktycznych dla

dzieci i młodzieży (61,16% uznało je za priorytet), co wpisuje się w lokalny kontekst częstego kontaktu młodych z używkami. Po drugie, konieczne jest zwiększenie dostępności leczenia i rehabilitacji dla osób uzależnionych, w tym wsparcia dla ich rodzin.

Mieszkańcy w swoich priorytetach wskazali wsparcie osób z problemami uzależnień (47,27%) jako jedno z kluczowych działań naprawczych, co odzwierciedla oczekiwanie rozbudowy ofert terapii odwykowej, grup wsparcia dla osób wychodzących z nałogu oraz poradnictwa specjalistycznego (psychologiczno-prawnego) dla rodzin dotkniętych alkoholizmem czy narkomanią. Wskazane jest utworzenie lokalnych programów terapeutycznych (np. punktu konsultacyjnego ds. uzależnień, świetlic socjoterapeutycznych) – brak takich form pomocy był odczuwany przez 38,84% badanych instytucji. Dodatkowo warto uwzględnić czynnik międzypokoleniowy: w narracjach mieszkańców podkreślono, że uzależnienia rodziców przyczyniają się do utraty poczucia bezpieczeństwa u dzieci. Dlatego programy profilaktyczne powinny obejmować całe rodziny, uczyć młodzież umiejętności odmawiania i radzenia sobie z presją rówieśniczą, a dorosłym oferować łatwiej dostępne terapie i wsparcie postrehabilitacyjne. Z perspektywy systemowej konieczne jest także zatrudnienie większej liczby specjalistów terapii uzależnień – deficyt kadr w tej dziedzinie ogranicza skuteczność pomocy (co trzeci przedstawiciel instytucji wskazał brak specjalistów jako barierę). Kompleksowe działania antyuzależnieniowe, oparte na danych z diagnozy, przyczynią się do ograniczenia skali problemu, który obecnie przenika różne sfery życia społecznego (od trudności finansowych rodzin po problemy wychowawcze).

Dobrostan dzieci i młodzieży: Badanie ujawniło szereg wyzwań dotyczących młodego pokolenia, co wymaga zintegrowanych działań wspierających dzieci i młodzież zarówno w środowisku rodzinnym, szkolnym, jak i w społeczności lokalnej. Mieszkańcy dostrzegają, że kondycja młodzieży jest silnie powiązana z sytuacją w rodzinie – utrata poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji rodzinnej została wskazana jako najczęstszy problem dotyczący młodych (53,05% odpowiedzi). Niepewność ta wynikać może z takich zjawisk jak rozwody, migracja zarobkowa rodziców czy ich problemy (np. uzależnienia), co przekłada się na stan emocjonalny dzieci. Dlatego rekomenduje się wzmocnienie systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze – poprzez poradnictwo rodzinne, mediacje, zajęcia edukacyjne dla rodziców – aby zapewnić młodzieży bardziej stabilne warunki rozwoju. Obecnie oferta pomocy dla rodzin nie jest szeroko znana ani oceniana wysoko (tylko 4,5% mieszkańców uznało ją za wystarczającą, podczas gdy 28,3% dostrzega braki, a większość – 67,2% – nie ma zdania), co sugeruje potrzebę zarówno rozbudowy takiej oferty, jak i lepszego informowania o niej.

Równolegle należy zająć się relacjami rówieśniczymi i bezpieczeństwem w szkole, ponieważ zaburzenia tych relacji plasują się wysoko wśród zidentyfikowanych problemów młodzieży (47,91% mieszkańców wskazało przemoc rówieśniczą i cyberprzemoc jako istotne zjawisko). Dane ze szkół potwierdzają te obawy: niemal co czwarty uczeń (28,48%) doświadczył poczucia odrzucenia przez grupę rówieśniczą w ostatnim roku – w tym 7,92% często czuje się wykluczony. Ponad 40% młodych osób zetknęło się bezpośrednio lub pośrednio z nękaniami i ośmieszaniem (19,91% doświadczyło go osobiście, a 23,13% widziało takie sytuacje wobec innych). Choć większość uczniów ocenia swoje relacje w klasie pozytywnie (93% deklaruje

posiadanie wielu lub kilku bliskich kolegów), to istnieje mniejszość czująca się samotna (2,14% często samotna). W odpowiedzi na te fakty zaleca się wdrożenie programów profilaktyki przemocy rówieśniczej i budowania klimatu inkluzji w szkołach. Szkolenia dla nauczycieli i uczniów z zakresu rozpoznawania i reagowania na przemoc (w tym cyberprzemoc), mediacje rówieśnicze, a także działania integrujące klasę (projekty grupowe, tutoring koleżeński) mogą ograniczyć zjawisko wykluczenia. Istotne jest też zapewnienie ofiarom i świadkom przemocy łatwego dostępu do pomocy psychologicznej – choć 68,31% uczniów twierdzi, że dokładnie wie, do kogo zwrócić się w razie poważnego problemu, to nadal ok. 7,7% młodzieży nie ma takiej pewności lub wręcz nie zna żadnej osoby, do której mogłaby się zwrócić. Szkoły powinny więc dalej wzmacniać rolę pedagogów/psychologów szkolnych i jasno komunikować uczniom, gdzie szukać wsparcia.

Kolejnym elementem dobrostanu młodzieży jest jakość spędzania wolnego czasu i oferta rozwojowa poza szkołą. Zarówno młodzi, jak i dorośli sygnalizują tutaj niedosyt. Ponad 36% mieszkańców jest niezadowolonych z obecnej organizacji czasu wolnego w gminie, co szczególnie dotyka młodzież i seniorów. Sami uczniowie najczęściej postulują stworzenie miejsc przeznaczonych wyłącznie dla młodych, gdzie mogliby bezpiecznie i swobodnie spędzać czas (taką potrzebę wskazało 45,04% ankietowanych uczniów). Młodzi oczekują też większej liczby wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych skierowanych do nich (koncerty, festyny – 36,64% wskazań) oraz taniej lub bezpłatnej oferty aktywności (36,21%). Znacząca grupa (35,78%) podkreśla brak infrastruktury do aktywnego wypoczynku – takich jak skateparki, pumtracki czy inne bezpieczne miejsca spotkań. Rekomenduje się zatem rozwój infrastruktury i oferty czasu wolnego dla młodzieży: stworzenie młodzieżowych świetlic lub klubów, gdzie pod nadzorem animatorów młodzi mogliby realizować swoje pasje; organizację regularnych imprez czy warsztatów tematycznych; rozbudowę ogólnodostępnych przestrzeni sportowo-rekreacyjnych. Warto oprzeć te działania na deklarowanych zainteresowaniach młodych mieszkańców. Z badań wynika, że najchętniej wzięliby oni udział w dodatkowych zajęciach sportowych (niemal 60% wskazań) oraz spotkaniach z inspirującymi ludźmi – np. lokalnymi twórcami, sportowcami, youtuberami (53,35%). Istotną popularnością cieszą się także zajęcia kulinarne (27%) i artystyczne (26,35%), co pokazuje, że młodzież pragnie zarówno aktywności ruchowej, jak i twórczych form spędzania czasu. Poszerzenie palety bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych odpowiadałoby tym potrzebom i mogłoby przeciwdziałać nudzie oraz zachowaniom ryzykownym.

Dodatkowym aspektem jest zapewnienie bezpiecznego transportu dla dzieci i młodzieży, zwłaszcza z obszarów wiejskich – ponad jedna trzecia uczniów (34,27%) wskazała na potrzebę uruchomienia np. wieczornych autobusów umożliwiających dojazd na zajęcia czy wydarzenia. Podsumowując, kompleksowe wsparcie dzieci i młodzieży powinno obejmować rodzinę (wzmocnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczej i pomoc w kryzysach), szkołę (profilaktyka i bezpieczeństwo) oraz społeczność lokalną (bogata i dostępna oferta spędzania wolnego czasu). Taki zintegrowany kierunek działań jest spójny z oczekiwaniami – mieszkańcy postulują zarówno wzmacnianie roli rodziny, jak i większą kontrolę nad tym, co młodzi robią w czasie wolnym, zaś instytucje widzą priorytet w profilaktyce ukierunkowanej na młodych.

Aktywne starzenie się i wsparcie seniorów: W obliczu postępującego starzenia się społeczności lokalnej (co mieszkańcy wyraźnie dostrzegają jako istotny trend), niezbędne są kompleksowe działania na rzecz osób starszych. Zebrane dane wskazują, że głównym wyzwaniem, przed jakim stoją seniorzy w gminie, jest samotność – aż 76,53% respondentów dostrzega ją jako najczęstszy problem osób starszych. Izolacja społeczna seniorów, często wynikająca z utraty bliskich czy barier w poruszaniu się, przekłada się na obniżenie jakości ich życia. Kolejne istotne problemy to kwestie zdrowotne: przewlekłe choroby i dolegliwości związane z wiekiem oraz brak należytej opieki. Ponad połowa badanych (55,95%) wymieniła choroby jako trudność dotyczącą seniorów, a 41,48% – niedostatek opieki ze strony rodziny. Wskazuje to, że wiele osób starszych zмага się z codziennym funkcjonowaniem bez wystarczającego wsparcia bliskich lub profesjonalnej pomocy. Również kwestie materialne i sprawność fizyczna odgrywają rolę: ograniczenia wynikające z niepełnosprawności (34,08%) czy ubóstwo (30,23%) dodatkowo pogarszają sytuację części seniorów. Co ważne, wśród barier utrudniających aktywność seniorów pojawia się także wykluczenie cyfrowe (18,33% odpowiedzi) – brak umiejętności korzystania z nowych technologii utrudnia osobom starszym dostęp do informacji i usług.

W świetle powyższego zaleca się rozwijanie usług opiekuńczych i integracyjnych dla seniorów. Mieszkańcy wskazali, że najbardziej pożądane działania to zwiększenie dostępności usług opiekuńczych w środowisku (asystenci osób starszych, opieka wytchnieniowa, pomoc sąsiedzka) – postulat ten poparło 56,59% ankietowanych. Niewiele mniej osób (51,77%) widzi potrzebę tworzenia dziennych domów pomocy lub klubów seniora. Takie miejsca, oferujące opiekę dzienną, zajęcia usprawniające, terapie zajęciowe czy po prostu przestrzeń do spotkań, pozwoliłyby seniorom zachować aktywność i nawiązywać relacje, przeciwdziałając samotności. Istotne jest również włączenie rodzin w opiekę nad seniorami – ponad 42% mieszkańców sugeruje inicjatywy zacieśniające więzi rodzinne i zwiększające zaangażowanie krewnych w pomoc osobom starszym. Można to osiągnąć np. poprzez programy edukacyjne dla opiekunów domowych, rozwój wolontariatu międzypokoleniowego (młodszy pomagający starszym) czy tworzenie lokalnych sieci wsparcia sąsiedzkiego. Uzupełnieniem tych działań powinny być aktywności kulturalne, rekreacyjne i edukacyjne dla seniorów – ponad jedna czwarta mieszkańców (26,69%) podkreśla, że udział osób starszych w życiu kulturalnym i kursach (np. Uniwersytet Trzeciego Wieku) sprzyja ich samodzielności i dobremu samopoczuciu. Gmina powinna zatem kontynuować i rozszerzać ofertę zajęć dla seniorów, uwzględniając ich zainteresowania i możliwości.

Warto zauważyć, że instytucje pomocowe również dostrzegają wagę tego obszaru – 38,84% respondentów z tej grupy uważa rozwój usług opiekuńczych dla seniorów za jeden z priorytetów strategii. Należy przy tym zadbać o usuwanie barier architektonicznych i transportowych utrudniających seniorom udział w życiu społecznym (kwestie te omówiono szerzej w dalszej części rekomendacji dotyczących infrastruktury). Reasumując, działania ukierunkowane na osoby starsze powinny zmierzać do tego, by mogły one jak najdłużej prowadzić niezależne, aktywne życie w swoim środowisku. Poprawa jakości i koordynacji opieki nad seniorami nie tylko odpowie na obecne potrzeby (sygnalizowane przez ponad połowę mieszkańców), ale także przygotuje gminę na przyszłe wyzwania demograficzne.

Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu: Ważnym kierunkiem działań jest tworzenie gminy inkluzywnej, w której wszystkie grupy – w tym osoby z niepełnosprawnościami, ubodzy, migranci oraz ci zagrożeni marginalizacją – mają równe szanse uczestnictwa w życiu społecznym. Badania pokazują, że osoby z niepełnosprawnościami napotykają na liczne bariery utrudniające im codzienne funkcjonowanie w Wolsztynie. Mieszkańcy najczęściej wskazywali na utrudniony dostęp osób z niepełnosprawnością do rehabilitacji (52,09%) oraz fizyczne przeszkody w przestrzeni publicznej (bariery architektoniczne – 46,30%). Niemal połowa ankietowanych dostrzega, że mimo modernizacji infrastruktury nadal brakuje udogodnień umożliwiających swobodne poruszanie się tej grupy – dotyczy to budynków użyteczności publicznej, miejsc pracy, a nawet szkół (w odpowiedziach wskazano np. brak windy w jednym z lokalnych liceów). Ponad 42% mieszkańców zwróciło uwagę na niedostateczny dostęp osób z niepełnosprawnościami do środków transportu, co w praktyce ogranicza ich mobilność i możliwość załatwiania spraw poza domem. Kolejnym problemem jest niewystarczające wsparcie w codziennym życiu – 41,48% badanych zauważyło trudności z dostępem do usług opiekuńczych dla tej grupy, sygnalizując konieczność zwiększenia działań ze strony asystentów osobistych, czy w zakresie opieki wytchnieniowej dla opiekunów rodzinnych itp. Istotne są także bariery społeczne: co trzeci mieszkaniowiec dostrzega u osób z niepełnosprawnością problemy natury psychologicznej (np. obniżone poczucie własnej wartości, apatię) oraz poczucie izolacji, a niemal co piąty (19,61%) – brak akceptacji w lokalnym środowisku.

Wszystko to wskazuje na konieczność działań wielotorowych. Usuwanie barier architektonicznych (montaż podjazdów, wind, odpowiednie dostosowanie budynków publicznych) powinno iść w parze z poprawą dostępności transportu – np. poprzez uruchomienie specjalnych przewozów na żądanie dla osób o ograniczonej mobilności czy dostosowanie rozkładu komunikacji do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i seniorów. Równie ważne jest rozszerzenie oferty usług asystenckich – powołanie i finansowanie asystentów osobistych osób z niepełnosprawnością (na co wskazywało 26,45% instytucji jako brakujący element systemu) znacząco poprawiłoby ich samodzielność. Warto również rozważyć tworzenie mieszkań chronionych i wspomaganych – obecnie ich niedobór zauważyło 32,23% badanych przedstawicieli instytucji, co oznacza brak alternatywy między życiem całkowicie na własną rękę a umieszczeniem w placówce. Uzupełnieniem powyższych działań powinna być edukacja społeczna i integracja: kampanie uwrażliwiające mieszkańców na potrzeby osób z niepełnosprawnościami, promowanie postaw otwartości i życzliwości (np. poprzez wydarzenia integracyjne, wspólne projekty), aby zmniejszyć poczucie dystansu i uprzedzenia. Już teraz sygnalizowany jest brak akceptacji w części środowisk lokalnych], zatem kontynuacja działań integracyjnych (np. Dni Niepełnosprawności, wolontariat) jest konieczna, by budować włączające otoczenie.

Przeciwdziałanie wykluczeniu dotyczy także innych grup. Należy zwrócić uwagę na osoby doświadczające ubóstwa i bezrobocia, które często idą w parze z izolacją społeczną. Mieszkańcy co prawda oceniają skalę ubóstwa jako umiarkowaną (tylko 12,22% zadeklarowało, że zna wiele ubogich rodzin), jednak niemal 37% słyszało o przypadkach biedy w otoczeniu. Instytucje dostrzegają w tym obszarze pewną poprawę lub stagnację (w ocenie większości respondentów ubóstwo i bezrobocie nie nasiliły się – przeważa opcja „bez zmian”),

co nie zmienia faktu, że nadal istnieją osoby potrzebujące pomocy. Ważne jest kontynuowanie działań pomocowych: aktywizacja zawodowa bezrobotnych (choć nie jest to w ścisłej czołówce priorytetów, wskazało ją 14,88% instytucji), rozwój mieszkań socjalnych (postulat 28,1% respondentów instytucji) oraz zapewnienie dostępu do podstawowej pomocy socjalnej i żywnościowej dla rodzin w kryzysie. Warto także zadbać o identyfikację rodzin zagrożonych wykluczeniem we wczesnym stadium – tutaj pomocne będzie zacieśnienie współpracy między szkołami, opieką społeczną i organizacjami pozarządowymi w celu diagnozowania sytuacji (zbieżne z postulatem 61,98% przedstawicieli instytucji, by wspólnie diagnozować potrzeby mieszkańców).

Wykluczenie może przybierać również formę cyfrową – dotyczy głównie seniorów, ale także dzieci z uboższych rodzin. Proponuje się kontynuowanie inicjatyw, które zwiększą kompetencje cyfrowe osób starszych (kursy obsługi komputera, smartfona w klubach seniora) oraz zapewnienie dostępu do Internetu w strefach publicznych i dla rodzin mniej zamożnych. Wprawdzie dostęp do Internetu został oceniony przez mieszkańców bardzo dobrze (70,42% zadowolonych), co świadczy o rozwiniętej infrastrukturze teleinformatycznej gminy, jednak pojedyncze głosy młodzieży wskazują na białe plamy (np. brak szybkiego łącza na peryferyjnych ulicach). Likwidacja tych luk infrastrukturalnych zapewni równość szans w dostępie do informacji i nauki zdalnej.

Osobnym zagadnieniem jest integracja migrantów i przeciwdziałanie wykluczeniu osób przyjezdnych. Choć problem migracji nie jest postrzegany jako dominujący w gminie (38,91% mieszkańców uważa, że występuje, a prawie tyle samo – 31,19% – nie ma zdania), warto uwzględnić jego dwa aspekty: odpływ młodych mieszkańców oraz napływ nowych osób. Wolsztyn, jak wiele mniejszych ośrodków, może doświadczać emigracji ludzi młodych do większych miast. Przeciwdziałanie temu zjawisku wiąże się z wieloma wcześniej opisanymi rekomendacjami: tworzeniem atrakcyjnych miejsc pracy, bogatej oferty spędzania czasu, dostępem do mieszkań i wysokiej jakości usług – tak, aby młodzi dorośli wiązali swoją przyszłość z regionem. Z drugiej strony, w obliczu ogólnokrajowych trendów migracyjnych (np. osiedlanie się w Polsce cudzoziemców czy powroty z zagranicy) gmina powinna być przygotowana na włączanie przybyszy w życie lokalnej społeczności. Obecnie połowa mieszkańców ocenia nastawienie wobec migrantów jako dobre lub bardzo dobre (łącznie 45,66%), a tylko około jedna czwarta – jako złe lub bardzo złe]. Taka przewaga postaw pozytywnych tworzy korzystny klimat do działań integracyjnych. Rekomenduje się zatem dalsze budowanie otwartości poprzez inicjatywy umożliwiające wzajemne poznanie się (np. spotkania międzykulturowe, projekty sąsiedzkie), jak również zapewnienie pomocy adaptacyjnej nowym mieszkańcom (dostęp do informacji w różnych językach, wsparcie asystenta integracyjnego, kursy języka polskiego w razie napływu obcokrajowców). Dzięki temu migranci – czy to z innych regionów Polski, czy z zagranicy – nie pozostaną na marginesie, a staną się częścią wspólnoty. Monitorowanie skali migracji (zarówno odpływu, jak i napływu ludności) pozwoli na szybkie reagowanie w przypadku nasilenia się tego zjawiska, zanim przerodzi się ono w poważny problem społeczny.

Przeciwdziałanie przemocy domowej: Choć przemoc domowa nie została wskazana przez mieszkańców jako jeden z głównych problemów (jedynie 9% dostrzega ją w kontekście

problemów dzieci i młodzieży), to z perspektywy instytucji pomocowych jawi się ona jako obszar wymagający usprawnienia. Aktualna skuteczność systemu przeciwdziałania przemocy jest oceniana przez większość przedstawicieli tych instytucji nisko – niemal połowa badanych przyznała oceny „2” lub „1” (w skali 1–5) dla działań w tym zakresie. Co więcej, niemal co drugi respondent instytucjonalny (49,59%) uważa rozwój systemu przeciwdziałania przemocy za priorytet polityki społecznej. Rekomenduje się zatem wzmocnienie lokalnego systemu ochrony ofiar przemocy i ścigania jej sprawców. W praktyce oznacza to konieczność lepszej koordynacji między służbami – policją, opieką społeczną, oświatą, służbą zdrowia – by szybko identyfikować przypadki przemocy i adekwatnie reagować. Instytucje deklarują chęć lepszej współpracy w obszarze interwencji kryzysowej (np. poprzez sprawniejszą wymianę informacji o rodzinach dotkniętych problemem) – a 16,53% wskazuje wręcz na istniejące trudności we współdziałaniu jako barierę. Należy wypracować jasne procedury postępowania (obecnie tylko 7,44% badanych uznało, że obowiązują klarowne procedury współpracy) i zapewnić regularne szkolenia dla personelu pierwszego kontaktu z ofiarami przemocy. Istotne jest też zwiększenie dostępności specjalistycznej pomocy dla ofiar – poradnictwa psychologicznego, prawnego, grup wsparcia. Braki w tym zakresie sygnalizują pośrednio dane o ogólnym niedostatku specjalistycznego poradnictwa w gminie. Profilaktyka przemocy domowej powinna obejmować kampanie społeczne uwrażliwiające na problem przemocy psychicznej, fizycznej i ekonomicznej – zwłaszcza, że pewna część młodzieży deklaruje, iż w domu zdarzają się krzyki lub sytuacje budzące strach (łącznie ok. 10,5% uczniów doświadcza takich zdarzeń czasami lub często). Uświadamianie młodym, gdzie szukać pomocy i jak reagować, gdy są świadkami lub ofiarami przemocy, jest równie ważne jak praca z dorosłymi. Sumarycznie, choć problem przemocy domowej w statystykach społecznych gminy nie dominuje, nie może on zostać pominięty – wymaga stworzenia szczelnej sieci bezpieczeństwa, aby żadna ofiara nie pozostała bez opieki, a sprawca bez konsekwencji.

Rozwój i koordynacja usług społecznych: Skuteczna realizacja powyższych rekomendacji wymaga usprawnienia samego systemu pomocy społecznej w gminie – jego dostępności, oferty oraz współdziałania instytucji. Mieszkańcy oceniają dostępność obecnych usług społecznych raczej ostrożnie: tylko 2,25% uznaje ją za bardzo dobrą, 38,59% za dobrą, przy czym porównywalny odsetek wskazuje oceny negatywne (11,25% zła, 4,18% bardzo zła), a największa grupa – 43,73% – nie potrafiła dokonać jednoznacznej oceny. Tak wysoki odsetek osób niezdecydowanych sugeruje, że znaczna część społeczności nie ma dostatecznej wiedzy o dostępnych formach pomocy lub z nich nie korzysta. Potwierdzają to dane o satysfakcji z pomocy społecznej – zadowolonych jest tylko 30,55% mieszkańców, przy niemal połowie (48,23%) osób bez wyrobionego zdania. Dlatego kluczowym działaniem jest poprawa komunikacji i promocji usług społecznych. Gmina powinna zadbać, by informacja o wsparciu (świadczeniach, poradniach, programach) docierała do potencjalnych beneficjentów – np. poprzez kampanie informacyjne w mediach lokalnych, ulotki w miejscach publicznych, aktywną rolę pracowników socjalnych w terenie czy utworzenie centralnej infolinii/punktu informacyjnego ds. usług społecznych.

Równolegle należy poszerzać katalog dostępnych form pomocy zgodnie z zidentyfikowanymi brakami. Jak wspomniano wcześniej, instytucje wyraźnie wskazały niedobór pewnych usług: programów terapeutycznych (45,45%), specjalistycznego poradnictwa (44,63%), grup

wsparcia (40,5%) czy świetlic socjoterapeutycznych dla dzieci z trudnych środowisk (38,84%). Ich uruchomienie powinno być elementem strategii rozwoju pomocy społecznej. Należy również rozważyć zwiększenie dostępności usług, które dziś funkcjonują w ograniczonym zakresie – np. usług opiekuńczych (istotnych zarówno dla osób z niepełnosprawnościami, jak i seniorów) czy mieszkalnictwa wspieranego. Choć rozbudowa sieci mieszkań socjalnych czy chronionych nie była najczęściej wskazywana jako priorytet (28,1% wskazań wśród priorytetów strategii), pozostaje ważna dla zapewnienia dachu nad głową osobom w kryzysie bezdomności lub opuszczającym placówki.

Fundamentalną kwestią jest zapewnienie odpowiednich zasobów finansowych i kadrowych. Aktualnie to właśnie ograniczone środki finansowe są największą barierą w działaniu instytucji – wskazało na nie 69,42% respondentów instytucjonalnych. Bez zwiększenia nakładów trudno będzie wdrożyć nowe programy czy zatrudnić specjalistów. Niezbędne może być pozyskiwanie dodatkowych funduszy z zewnątrz (np. dotacji rządowych, funduszy UE) oraz priorytetyzacja wydatków w budżecie gminy na obszar polityki społecznej. Jednocześnie trzeba zadbać o kadry: zachęcać do pracy nowych pracowników socjalnych, psychologów, terapeutów, oferując im szkolenia i przeciwdziałając zjawisku wypalenia (które już obecnie dostrzega 24,79% instytucji).

Ważnym elementem doskonalenia systemu jest koordynacja i współpraca między instytucjami pomocowymi. Obecny poziom współpracy oceniany jest najczęściej jako przeciętny (52,07%), rzadko jako bardzo dobry (3,31%). Respondenci sygnalizują brak utrwalonych mechanizmów współdziałania: regularne spotkania przedstawicieli różnych jednostek są rzadkością (tylko 1,65% wskazań), a największą słabością współpracy jest brak koordynacji działań (15,7%) oraz niejasny podział kompetencji (12,4%). Aby wykorzystać w pełni potencjał istniejących zasobów, instytucje powinny ściślej ze sobą współpracować, unikając dublowania świadczeń i wypełniając ewentualne luki. Zaleca się ustanowienie stałego forum lub zespołu ds. współpracy – platformy, na której np. raz na kwartał spotykałoby się przedstawiciele OPS, organizacji pozarządowych, służby zdrowia, oświaty, policji – by omawiać bieżące problemy i planować skoordynowane interwencje. Tego typu struktura mogłaby poprawić przepływ informacji (co już teraz jest pilną potrzebą – 59,5% wskazań instytucji na rzecz usprawnienia wymiany informacji) i umożliwić wspólne diagnozowanie potrzeb społeczności (największa potrzeba według 61,98% badanych instytucji). Co istotne, największym atutem obecnego systemu są zaangażowani pracownicy (39,67% uznało ich oddanie za główną siłę współpracy). Warto to zaangażowanie wzmocnić poprzez wspólne szkolenia (potrzebę taką dostrzega 30,58% instytucji) i wypracowanie wspólnych celów działania (ich brak to jedna ze słabości – 10,74%). Lepsza koordynacja nie tylko uczyni system efektywniejszym, ale też bardziej przyjaznym dla potrzebujących – którzy będą sprawniej kierowani do właściwej placówki i nie „zgubią się” w gąszczu procedur.

Rozwój infrastruktury i transportu: Realizacja wielu z powyższych postulatów wymaga odpowiedniego zaplecza materialnego – infrastruktury dostosowanej do potrzeb mieszkańców. Po pierwsze, dostępność transportu publicznego powinna zostać poprawiona. Brak dogodnego transportu był sygnalizowany zarówno w kontekście osób z niepełnosprawnościami (42,12% mieszkańców uważa, że mają oni utrudniony dostęp do środków transportu), jak i młodzieży

(34,27% uczniów oczekuje uruchomienia bezpiecznych, późnowieczornych autobusów na terenie gminy). W praktyce oznacza to potrzebę przeanalizowania sieci połączeń i ewentualnego wprowadzenia nowych linii lub kursów – szczególnie łączących okoliczne miejscowości z Wolsztynem w godzinach dostosowanych do zajęć szkolnych i pozalekcyjnych młodzieży. W badaniu pojawiły się konkretne przykłady braków, np. brak szkolnego autobusu z jednej z wsi do szkoły w mieście, co wskazuje na potrzebę uzupełnienia takich luk. Lepszy transport publiczny przysłuży się wielu grupom: młodzieży (zapewniając dojazd na zajęcia i spotkania), seniorom i osobom z niepełnosprawnościami (ułatwiając dotarcie do lekarza czy urzędu), a także osobom niezmotoryzowanym ogółem, zmniejszając ich ryzyko wykluczenia komunikacyjnego.

Po drugie, modernizacja infrastruktury fizycznej powinna uwzględniać zasadę uniwersalnego projektowania, tak by przestrzeń publiczna była przyjazna dla wszystkich. Kontynuacji i intensyfikacji wymaga likwidacja barier architektonicznych: budynki urzędów, placówek kultury, chodniki, przejścia dla pieszych – wszędzie tam konieczne są udogodnienia (podjazdy, windy, obniżone krawężniki, sygnalizacja dźwiękowa) umożliwiające swobodne korzystanie z miasta osobom o ograniczonej sprawności. Wskazane jest też inwestowanie w nowoczesną infrastrukturę rekreacyjno-sportową dedykowaną różnym grupom wiekowym. Wolsztyn jest oceniany pozytywnie pod kątem życia kulturalnego i pielęgnowania tradycji, jednak obszar organizacji czasu wolnego otrzymał już niższe noty. Młodzież wprost formułuje zapotrzebowanie na miejsca do aktywności fizycznej (np. skatepark, park trampolin – postulaty pojawiające się w wypowiedziach uczniów) i kreatywnej. Warto rozważyć budowę lub urządzenie takich obiektów, a także dalszą rozbudowę istniejących terenów rekreacyjnych (boiska, place zabaw – w tym integracyjne, dostosowane do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami). Odpowiednia infrastruktura sprzyja integracji – miejsca spotkań (np. centra młodzieżowe, domy sąsiedzkie) mogą stać się przestrzenią łączącą pokolenia i grupy społeczne, jeśli będą dostępne i atrakcyjne.

Po trzecie, należy utrzymać wysoki poziom infrastruktury telekomunikacyjnej. Jak wspomniano, mieszkańcy bardzo dobrze oceniają dostęp do Internetu w gminie, co stanowi atut w przeciwdziałaniu wykluczeniu cyfrowemu. Należy dbać o to, by nowoczesne technologie (szybki Internet, zasięg telefonii) były dostępne także na obszarach peryferyjnych i wiejskich gminy. Inwestycje w tym zakresie – choć może mniej pilne niż inne omawiane potrzeby – zapewnią zrównoważony rozwój i umożliwią np. korzystanie z e-usług medycznych czy urzędowych przez wszystkich mieszkańców, bez względu na miejsce zamieszkania.

Podsumowując, rekomendowane kierunki działań w Gminie Wolsztyn obejmują wzmocnienie systemu wsparcia społecznego na wielu poziomach: od pomocy psychologicznej, poprzez profilaktykę uzależnień, programy dla rodzin, młodzieży i seniorów, aż po usprawnienia systemowe i infrastrukturalne. Propozycje te wynikają bezpośrednio z zidentyfikowanych potrzeb i problemów trzech badanych grup: mieszkańców, instytucji pomocowych oraz uczniów. Mieszkańcy oczekują głównie rozwoju usług w obszarze zdrowia psychicznego, wsparcia osób starszych, pomocy rodzinom i osobom uzależnionym. Instytucje sygnalizują konieczność priorytetowego potraktowania zdrowia psychicznego, profilaktyki wśród młodzieży, przeciwdziałania przemocy oraz opieki nad seniorami, jednocześnie zwracając

uwagę na bariery utrudniające im pracę – brak środków, kadr i koordynacji. Uczniowie zaś wskazują na potrzebę bezpiecznego, przyjaznego środowiska – tak w domu i szkole (wsparcie emocjonalne, brak przemocy), jak i poza szkołą (miejsca do spotkań, zajęcia dodatkowe, transport).

Wszystkie te perspektywy prowadzą do spójnego wniosku: należy wdrożyć zintegrowane działania społeczne, profilaktyczne i systemowe, które wzajemnie się uzupełniają. Poprawa jakości życia w gminie wymaga jednoczesnego inwestowania w człowieka (jego zdrowie, edukację, relacje) oraz w otoczenie (usługi, strukturę organizacyjną pomocy, infrastrukturę). Proponowane rekomendacje - utrzymane w neutralnym, opisowym tonie, bez wartościowania – wynikają wprost z przytoczonych danych liczbowych i opisowych. Ich realizacja pozwoli odpowiedzieć na realne problemy zdiagnozowane w lokalnej społeczności, począwszy od zdrowia psychicznego i więzi rodzinnych, poprzez bezpieczeństwo dzieci i godne starzenie się, aż po budowanie społeczności otwartej i solidarnej, w której nikt nie zostaje pozostawiony sam sobie. Wszystkie działania powinny być prowadzone z uwzględnieniem istniejących ograniczeń – tak aby maksymalnie wykorzystać obecne zasoby (entuzjazm pracowników, aktywność kulturalną gminy) i stopniowo eliminować słabości systemu (braki kadrowe, informacyjne i koordynacyjne). Tylko holistyczne i oparte na rzetelnych danych podejście zagwarantuje trwałą poprawę dobrostanu mieszkańców Gminy Wolsztyn.

Rozdział V – Ocena zdolności realizacji usług społecznych

Zgodnie z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej, Strategia zawiera również określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Należy zwrócić uwagę, że podmiotami ekonomii społecznej, zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy o ekonomii społecznej) są:

- 1) spółdzielnie socjalne,
- 2) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej,
- 3) centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej,
- 4) spółdzielnie pracy, w tym spółdzielnie inwalidów i spółdzielnie niewidomych, oraz spółdzielnie produkcji rolnej,
- 5) organizacje pozarządowe⁴,
- 6) podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – to znaczy:
 - a. osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego,
 - b. stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
 - c. spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

⁴ Organizacje pozarządowe o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych

Z kolei usługi społeczne wymienione w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oznaczają działania z następujących zakresów:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałaniu bezrobocia,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Podmioty ekonomii społecznej, które zarejestrowane są na terenie gminy Wolsztyn zostały wymienione w Załączniku nr 1 do niniejszej Strategii. Podmioty te wykonują usługi społeczne w takich obszarach jak: pomoc społeczna, kultura, kultura fizyczna i turystyka, pobudzanie aktywności obywatelskiej.

W ramach dotychczasowej działalności podmiotów wskazanych w Załączniku nr 1, realizowano liczne przedsięwzięcia, które również stanowiły wsparcie w realizacji usług społecznych, przede wszystkim w obszarach:

- polityki prorodzinnej i wspieraniu rodziny – inicjatywy dot. pikników i festynów rodzinnych, spotkań lokalnej społeczności, integracji międzypokoleniowej;
- kultury – szczególną rolę należy tutaj przypisać Kołom Gospodyń Wiejskich, a także stowarzyszeniom (towarzystwom), które dbają o poszanowanie świadomości mieszkańców gminy na temat kultury regionu;
- kultura fizyczna – stowarzyszenia i kluby sportowe, które wspierają rozwój fizyczny, szczególnie najmłodszych mieszkańców.

Trzeba jednak zwrócić uwagę, że działające na terenie gminy Wolsztyn podmioty, które można uznać za podmioty ekonomii społecznej, są w większości inicjatywami oddolnymi, przez co ciężko jest ocenić ich zdolności wsparcia w realizacji zadań społecznych. Trzeba jednak podkreślić, iż gmina jest gotowe do dalszej współpracy z tymi podmiotami, ich wsparcia, szczególnie w obszarach zgodnych z celami niniejszej Strategii.

Rozdział VI – Analiza SWOT oraz dane prospektywne

Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

- 1) wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
- 2) wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
- 3) zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
- 4) zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Tabela 5 Analiza SWOT

Źródło: opracowanie własne.

Pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy domowej, pomoc osobom niepełnosprawnym i osobom starszym	
Mocne strony	Słabe strony
– dobre funkcjonowanie OPS – skoordynowany system pomocy i wsparcia osobom i rodzinom potrzebującym pomocy – funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego: Dzienny Dom „Senior +”, Środowiskowy Dom Samopomocy, Warsztaty Terapii Zajęciowej wspierające osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze i zagrożone wykluczeniem społecznym – duża wiedza pracowników OPS, chęć nabywania nowych kwalifikacji oraz doświadczenia, nowej i szerszej wiedzy, aby jeszcze skuteczniej pomagać i wspierać – zaangażowanie w pracę, mobilność i elastyczność pracowników OPS – infrastruktura społeczna w mieście i na wsiach, umożliwiająca realizację przedsięwzięć scalających mieszkańców	– warunki lokalowe niedostosowane do specyfiki pracy Ośrodka Pomocy Społecznej – systematyczny spadek liczby ludności, problem wyludniania się gminy – duża liczba osób wymagająca pracy socjalnej (głównie osoby samotne w wieku senioralnym) – niedostatki w dostosowaniu budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – mniejsza liczba miejsc pracy dla kobiet (zwłaszcza dla kobiet, które opiekują się dziećmi) – migracja do dużych miast młodzieży, a także osób o wysokich kwalifikacjach zawodowych ze względu na niewielką liczbę atrakcyjnych miejsc pracy – funkcjonowanie w otoczeniu o trudnej sytuacji społeczno-

– dobra współpraca z innymi jednostkami działającymi na terenie gminy/powiatu – diagnozowanie problemów społecznych w gminie i informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia – aktywna współpraca z instytucjami z sektora pozarządowego – doświadczenie w organizowaniu społeczności lokalnej – bogate zasoby materialne (lokale, sprzęt, technologie) – malejące zapotrzebowanie na pomoc społeczną (w formie zasiłków) – dobra oferta przedszkoli i szkół – nowoczesne usługi społeczne – współpraca międzysektorowa – wzrost świadomości społecznej na temat problemu przemocy, materiałów edukacyjnych umożliwiających poszukiwanie wsparcia – wieloletnie i szerokie doświadczenie z zakresu współpracy z podmiotami ekonomii społecznej	gospodarczej – brak chęci podopiecznych OPS do zmiany swojej obecnej sytuacji – grupa osób i rodzin wykluczonych społecznie, uzależnionych od alkoholu i substancji psychoaktywnych szczególnie – wielopropblemowość w rodzinach korzystających z opieki społecznej – niewystarczająca liczba lokali socjalnych, miejsc w placówkach wsparcia – niekorzystne przemiany demograficzne skutkujące zwiększającą się liczbą osób objętych pracą socjalną – niewielka liczba kandydatów na rodziny zastępcze – stygmatyzacja osób korzystających z pomocy społecznej – ryzykowne zachowania wśród młodzieży – duże obciążenie pracowników OPS
--	---

– funkcjonowanie Ochotniczego Hufca Pracy – Młodzieżowego Centrum Kariery i Punktu Pośrednictwa Pracy	
Szanse	Zagrożenia
– dostępność środków finansowych na wspieranie inicjatyw w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, dostępność środków z UE – istnienie instytucji pomocy i integracji społecznej z wykwalifikowaną kadrą, gwarantującą skuteczność podejmowania działań strategicznych oraz prawidłowa koordynację działań – dysponowanie nowoczesnymi technologiami, stosowanie innowacyjnych rozwiązań, w celu dotarcia do jak największej grupy osób – przekształcenie Ośrodka Pomocy Społecznej w Centrum Usług Społecznych – rozwój asystentury rodziny – rozbudowa infrastruktury społecznej, placówek opiekuńczo-informacyjnych, dziennych domów pomocy, mieszkań wspomaganych i treningowych, a także budowa i odnowa zasobów komunalnych	– kryzys ekonomiczny utrudniający tworzenie nowych miejsc pracy i hamujący malejącą liczbę osób korzystających z pomocy społecznej – narastanie zjawiska “wyuczonej bezradności” – brak lokali komunalnych przez wolną wymianę pokoleniową lokali – zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jednopokoleniową oraz zwiększająca się skala samotnego rodzicielstwa i związane z tym trudności opiekuńcze – starzejące się społeczeństwo – rosnące koszty funkcjonowania systemu pomocy społecznej – brak wystarczających środków na sprawne działanie systemu pomocy społecznej – niekorzystne i często zmieniające się przepisy prawne

– wzmacnianie połączeń komunikacyjnych z dużymi miastami, które będzie skutkowało nowymi miejscami pracy dla mieszkańców – aktywizacja osób niepełnosprawnych – zmiany świadomości wśród mieszkańców – otwarcie na współpracę z obcokrajowcami – rozwój usług dla seniorów – stale rozwijający się wolontariat – rozwój szkolnictwa zawodowego	– brak systemowego wsparcia dla organizacji pozarządowych – wypalenie zawodowe i poczucie bezradności wśród pracowników socjalnych – degradacja środowiska naturalnego – powodujące problemy w rodzinie zaniedbywanie relacji i zdrowia psychicznego
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii	
Mocne strony	Słabe strony
– działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – działalność Zespołu Interdyscyplinarnego – prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i	– niedostateczne działania profilaktyczno-korekcyjne dla osób dorosłych – zależność od dofinansowań – niska frekwencja osób na zajęciach profilaktycznych, brak

ich rodzin – kształcenie pracowników placówek i instytucji społecznych m.in. przez szkolenia – podejmowanie działań profilaktycznych przy udziale instytucji zajmujących się zapobieganiem uzależnieniom z placówkami odwykowymi – realizacja rekomendowanych programów profilaktycznych – stały, wrośnięty w lokalną społeczność personel medyczny ośrodka zdrowia – łatwa dostępność do służby zdrowia – wspieranie zatrudnienia socjalnego – dokonywanie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, a w szczególności sprzedaż alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym	zainteresowania ofertą działu dla osób z uzależnieniem – niewystarczające warunki lokalowe i brak miejsc w większości placówek wsparcia dziennego
Szanse	Zagrożenia
– pozyskiwanie dodatkowych środków krajowych i unijnych – zmieniające się przepisy korzystnie wpływające na lokalizację	– niska świadomość społeczności lokalnej dotycząca objawów nadużywania narkotyków, dopalaczy

i ilość punktów sprzedaży alkoholu oraz zakaz spożywania w miejscach publicznych – możliwość finansowania zadań w zakresie uzależnień behawioralnych	– brak pozytywnych wzorców w rodzinie oraz przenoszenie złych zachowań z pokolenia na pokolenie – „dziedziczenie” uzależnień – brak reakcji społeczeństwa oraz przyzwolenie na przejawy demoralizacji dzieci i młodzieży – zbyt mała liczba osób zgłaszających się na wezwanie do KRPA celem podjęcia działań zachęcających do rozwiązywania problemów uzależnień – brak miejsc w obecnych placówkach wsparcia dziennego dla dzieci ze środowisk alkoholowych
Edukacja publiczna, Kultura, Samoorganizacja Społeczności Lokalnej	
Mocne strony	Słabe strony
– doświadczenie instytucji powoływanych do wspierania mieszkańców w rozwiązywaniu problemów społecznych – znajomość środowiska oraz norm i wartości społecznych ważnych dla lokalnej współpracy – bardzo dobra baza materialna placówek oświatowych,	– ograniczony dostęp do specjalistycznych pomocy dydaktycznych wspierających naukę przez eksperyment i doświadczenie – zbyt mała liczba sal lekcyjnych przy dużej liczbie uczniów – coraz większa liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami

z dostępem do internetu – umiejętność pozyskiwania środków finansowych na realizację przedsięwzięć adresowanych do społeczności lokalnej – potencjał kadrowy niezbędny do realizacji tych przedsięwzięć – wiedza, doświadczenie i umiejętności działania na rzecz społeczności lokalnej, identyfikowania i zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców – udział szkół w projektach finansowanych ze środków zewnętrznych – podejmowanie inicjatyw na rzecz integracji społecznej – dobra współpraca pomiędzy instytucjami oświatowo – społecznymi – dobre zaplecze sportowe przy szkołach – działalność KGW i OSP – bogata oferta zajęć artystycznych i edukacyjnych dla różnych grup wiekowych – różnorodność kierunków dostępnych w szkołach ponadpodstawowych	edukacyjnymi – niski poziom zaangażowania rodziców w życie szkoły – przestarzały sprzęt multimedialny, instalacje, źródła ciepła, a także brak dostosowań do osób z niepełnosprawnościami w szkołach – ograniczony dostęp do psychologa wśród uczniów – niskie wyniki egzaminów końcowych w szkołach podstawowych (słaba motywacja do nauki wśród dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo) – potrzeba renowacji sal gimnastycznych, placów zabaw – brak zainteresowania wśród młodych ludzi pracą nauczyciela – niska odporność psychiczna dzieci i młodzieży
--	---

– pomoc psychologiczna i pedagogiczna w sytuacjach kryzysowych organizowana przez szkołę – dobra oferta kulturalna – dobry dostęp do instytucji kultury dla uczniów	
Szanse	Zagrożenia
– pozyskiwanie środków na realizację zadań, szkoleń i innych ze źródeł zewnętrznych (UE, konkursy, projekty) – pozyskiwanie środków zewnętrznych – realizowanie nowych projektów sportowo-rekreacyjnych – wzrost świadomości dotyczącej konieczności kształcenia się przez całe życie – większe zainteresowanie przedsięwzięciami kulturalnymi – inwestycje powstające w sektorze kultury – wykorzystanie nowoczesnych technologii do edukacji i informowania (media społecznościowe, webinaria)	– niż demograficzny, wraz ze starzeniem się społeczeństwa – niska świadomość edukacyjna – wyjazd młodzieży do większych miast – zmniejszenie zainteresowania szkołą – trudności w pozyskiwaniu i utrzymaniu wykwalifikowanej kadry – negatywna rola mediów kształtująca złe wzorce osobowe wśród młodych

Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie poszczególnych obszarów.

Pomoc społeczna

- Poprawa bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców nie posiadających dochodów własnych lub posiadających dochody niewystarczające na zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych (w tym żywieniowych, mieszkaniowych) oraz przeciwdziałanie bezrobociu, bezdomności mieszkańców.
- Wzmocnienie roli i funkcji rodziny, zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz dzieciom i młodzieży wychowującym się w tych rodzinach.
- Zapewnienie dostępu do zróżnicowanych usług opieki medycznej, zabiegów rehabilitacyjnych niezbędnych osobom w wieku starszym i niepełnosprawnym poprzez m. in. upowszechnianie informacji o prawach, możliwościach a także oferowanych formach pomocy dedykowanych osobom niepełnosprawnym.
- Zwiększenie działań ukierunkowanych na pomoc osobom starszym oraz osobom z niepełnosprawnościami (wsparcie klubów seniora i dziennych domów pomocy, pomoc w transporcie, szkolenia z obsługi smartfonów).
- Prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych, których celem jest zwiększenie świadomości dotyczącej różnych form przemocy.
- Zwalczanie przemocy domowej poprzez m. in. kierowanie ofiar przemocy do instytucji pomocowych, a sprawców przemocy do udziału w programach pomocowych (udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej, świadczenia pracy socjalnej).
- Zapewnienie pracownikom dostępu do szkoleń z zakresu pomocy społecznej, przeciwdziałaniu przemocy domowej.
- Zwiększenie liczebności kadry z uwzględnieniem pojawiających się potrzeb, zapewniające skuteczność podejmowanych inicjatyw.
- Pomoc w znalezieniu pracy, szkolenia zawodowe, wsparcie w tworzeniu miejsc pracy dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- Otwieranie i finansowanie ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową.
- Upowszechnianie informacji o prawach, możliwościach, a także oferowanych formach pomocy dedykowanych osobom niepełnosprawnym.

- Dostosowanie budynku szkoły do osób niepełnosprawnych, odpowiednia ilość klas dostosowana dla uczniów z niepełnosprawnością.
- Edukacja społeczna mieszkańców na szeroką skalę, uwrażliwiająca i nakłaniająca do uważności na osoby starsze i niepełnosprawne, mieszkające same i doświadczające przemocy domowej.
- Monitorowanie środowisk, w których mieszkają osoby z problemami uzależnień wraz z osobami starszymi i niepełnosprawnymi.
- Tworzenie grup wsparcia dla osób doznających przemocy.
- Wypracowanie i wdrożenie modelu wejścia, powrotu na rynek pracy, utrzymania pracy dla: opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych oraz osób z chorobami przewlekłymi i niewidocznymi z udziałem Ekonomii Społecznej.

Profilaktyka rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii

- Przeciwdziałanie uzależnieniom, w tym alkoholizmowi, narkomanii, uzależnieniom behawioralnym i innym poprzez m. in. realizację rekomendowanych szkolnych programów profilaktycznych.
- Przygotowanie i poprawa form pracy z uzależnionymi, z naciskiem na prace socjalną, w celu zwiększenia stopnia motywacji do podjęcia leczenia odwykowego.
- Kierowanie osób uzależnionych do specjalistów ds. uzależnień.
- Podejmowanie wspólnych inicjatyw między poszczególnymi instytucjami i podmiotami na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.
- Promocja zdrowego stylu życia.
- Zapewnienie pracownikom dostępu do szkoleń z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom.
- Psychoedukacja dzieci i rodziców, prelekcje w szkołach.
- Umożliwienie mieszkańcom dostępu do bezpłatnej pomocy psychologicznej i terapeutycznej.
- Opracowywanie programów dopasowanych do lokalnych potrzeb, monitorowanie sytuacji i ocena ich efektywności.

- Budowanie sieci wsparcia, wspieranie osób w procesie leczenia i reintegracji społecznej.
- Organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej

- Określenie zainteresowań oraz potrzeb zgłaszanych przez osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.
- Oferty sektora organizacji pozarządowych, klubów sportowych, bibliotek, ośrodka kultury i innych dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Współpraca z poszczególnymi instytucjami i podmiotami na rzecz osób wykluczonych społecznie.
- Opracowanie i wdrożenie projektów dotyczących zwiększenia udziału osób starszych w życiu społecznym.
- Zwiększenie ilości bezpłatnych imprez okolicznościowych i świątecznych z udziałem osób starszych.
- Organizowanie spotkań, warsztatów wspierających integrację społeczną.
- Pozyskiwanie środków finansowych na przygotowanie projektów związanych z potrzebami osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Wspieranie lokalnych artystów i zespołów folklorystycznych.
- Tworzenie przestrzeni do spotkań i wymiany doświadczeń między mieszkańcami.

Rozdział VII – Cele główne, cele szczegółowe i ich realizacja

Wizja oraz misja

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć za kilka lat. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Wobec powyższego, mając również na względzie przeprowadzoną Diagnozę Problemów Społecznych, a także kontynuując dotychczasowe działania (na podstawie wcześniejszej Strategii), w niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, wizja została sformułowana w następujący sposób:

**Wolsztyn – gmina dążąca do zapewnienia bezpieczeństwa
i wysokiego standardu życia mieszkańców,
dostosowana do bieżących potrzeb społecznych.**

Misję, wobec przedstawionej wizji, a także dotychczas prowadzonych działań, należy przedstawić następująco:

Wolsztyn – gmina bezpieczna i otwarta dla mieszkańców, która:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązuje problemy społeczne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- działa na rzecz wsparcia rodziny, szczególnie rodzin z problemami społecznymi;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę prozdrowotną, zwłaszcza dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (a także ich opiekunów);
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem integracji międzypokoleniowej.

Celem podstawowym (wyjściowym) jest opracowanie harmonijnego planu działania, spójnego z przedstawioną wizją oraz misją, uwzględniającego szczegółowy podział na priorytetowe

obszary. Urzeczywistnieniem będzie wskazanie odpowiednich Celów Strategicznych i powiązanych z nimi kierunków działania.

Cele główny oraz strategiczne

Cel główny niniejszej Strategii należy sformułować w następujący sposób:

**Wolsztyn – Gmina bezpieczna, kreująca warunki
do pełnego wspierania mieszkańców,
poprzez realizację bieżących potrzeb społecznych.**

Mając na względzie zasadność zapewnienia ciągłości działań oraz spójności prowadzonej polityki, zwłaszcza w obszarze społecznym, zdecydowano o podtrzymaniu dotychczas wytyczonych kierunków strategicznych (odpowiednio zmodyfikowanych wobec zmieniających się realiów), z uwzględnieniem bieżących potrzeb. W konsekwencji określono następujące Cele Strategiczne:

- I. Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych.**
- II. Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami.**
- III. Efektywna polityka prozdrowotna, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.**

Cele operacyjne i ich realizacja

Tabela 6 Cele operacyjne i ich realizacja

<u>Cel Strategiczny nr I</u> <u>Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych</u>	
<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Usprawnienie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie i wspierania rodzin	– Poszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego dla rodzin (prawne, psychologiczne, terapeutyczne, informacyjne) – Usprawnienie przepływu informacji pomiędzy instytucjami Gminy zajmującymi się polityką społeczną – podniesienie poziomu komunikacji.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
2. Wspieranie rodzin w funkcjach wychowawczych	– Wspieranie osób i rodzin w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych i problemu przemocy domowej – Wspieranie rodzin, w których występują problemy uzależnień – Podnoszenie kompetencji rodzicielskich – Poszerzenie oferty poradnictwa rodzinnego i psychologicznego
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć w zakresie zwiększenia kompetencji wychowawczych – Zwiększenie oferty poradnictwa specjalistycznego – Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki	

niemierzalne.	
3. Zapobieganie i zwalczanie przemocy domowej	– Kontynuacja i doskonalenie programu przeciwdziałania przemocy domowej – Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej – Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego – Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług – Wsparcie specjalistyczne osób na co dzień zajmujących się pracą z rodzinami dotkniętymi przemocą (superwizja) – Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą domową – realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych, grup wsparcia, poradnictwo dla osób doświadczających przemocy domowej – Rozpoznanie problemu przemocy wobec seniorów – szkolenia uświadamiające
Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego: – Opracowanie i wdrożenie programów przeciwdziałania przemocy domowej – Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego – Liczba mieszkań treningowych lub wspomaganych zgodnie z zapotrzebowaniem – Liczba osób objętych pomocą – Liczba osób objętych procedurą Niebieska Karta.	
4. Wspieranie rodzin z dziećmi	– Organizowanie zajęć pozalekcyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży – Współpraca z placówkami opiekuńczo-

	wychowawczymi, w celu poszerzenia oferty zajęć dla dzieci i młodzieży – Praca socjalna i wsparcie finansowe rodzin – Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem – Organizowanie i prowadzenie grup wsparcia, warsztatów wzmacniających rodziców i ich dzieci.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba/ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży – Liczba zajęć doksztalających dla dzieci (ew. ilość godzin zajęć) – Liczba (oraz kwota) wypłaconego wsparcia finansowego dla rodzin	
5. Wspieranie dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	– Organizowanie doksztalania dla dzieci szczególnie z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym – Opracowanie programu zajęć dodatkowych dla dzieci – Wdrażanie programów terapeutycznych i profilaktycznych służących rozwojowi rodziny
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba/ilość zajęć dla dzieci i młodzieży; – Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem psychologicznym, pedagogicznym, bądź ze strony asystenta rodziny; – Liczba dzieci korzystających z wypoczynku (letniego lub zimowego). Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
6. Edukacja środowisk zaangażowanych w pomoc i integrację społeczną	– Podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się pomocą i integracją społeczną – Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi – Interwencja w rozwiązywaniu konfliktów

	rodzinnych – Pozyskanie środków finansowych na realizację różnorodnych projektów kulturalnych – w tym z zakresu edukacji kulturowej, organizacji imprez, zajęć dla różnych grup społecznych. – Zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej – podkreślenie roli świadka w sygnalizowaniu sytuacji przemocowych
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla przedstawicieli instytucji zajmujących się pomocą i integracją społeczną oraz dla specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi – Wielkość i rodzaj pozyskanych środków na realizację projektów, programów – Liczba i rodzaj przeprowadzonych działań (np. kampanii) zwiększających świadomość społeczną w zakresie tematu przemocy domowej Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
<u>Czas realizacji</u> – lata 2026-2030 <u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe <u>Realizatorzy</u> – Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, kulturalne i sportowe, i inne. <u>Partnerzy w realizacji</u> – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, organizacje pozarządowe, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, Policja, Prokuratura rejonowa, kuratorzy sądowi, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Kościół, społeczność lokalna oraz pozostałe podmioty.	
<u>Cel Strategiczny nr II</u> <u>Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami.</u>	
<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>

1. Rozwój usług społecznych i aktywizacja dla osób z niepełnosprawnościami oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym	– Organizowanie imprez rekreacyjno-integrujących dla mieszkańców – Organizacja zajęć i warsztatów dla osób z niepełnosprawnościami – Utworzenie mieszkań treningowych lub wspomaganych – Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób chorych i z niepełnosprawnościami – Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami (klientów OPS) – Wsparcie dla opiekunów faktycznych osób z niepełnosprawnościami potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – Rozwój usług opiekuńczych i asystenckich świadczonych w społeczności lokalnej w formach środowiskowych jako element deinstytucjonalizacji wsparcia wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami poprzez opiekę Asystentów Osób z Niepełnosprawnościami lub opiekę wytchnieniową – Realizacja działań profilaktycznych, aktywizujących, animacyjnych służących wydłużeniu funkcjonowania w środowisku lokalnym osób niesamodzielnych, starszych, niepełnosprawnych, skierowanych również do ich opiekunów faktycznych.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba zorganizowanych imprez – Liczba zrealizowanych usług – Rodzaj (oraz wielkość) udzielonego wsparcia i pomocy opiekunom osób z niepełnosprawnościami Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	

2. Rozwój usług społecznych i aktywizacja seniorów	– Likwidacja barier architektonicznych (w tym wsparcie tego rodzaju inicjatyw) – Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla seniorów – Szkolenie opiekunów osób starszych, chorych, niepełnosprawnych – Wsparcie seniorów wśród których występuje problem ubóstwa – Pomoc w organizowaniu sprzętu rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych – Promowanie w środowisku seniorów form aktywnego spędzania czasu wolnego – kontynuacja dotychczasowych inicjatyw, jak również wspieranie nowych projektów – Dążenie do integracji międzypokoleniowej – Rozwój usług edukacyjnych adresowanych od osób starszych.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba i rodzaj udzielonych świadczeń opiekuńczych i specjalistycznych – Liczba przeprowadzonych szkoleń – Liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć/warsztatów/imprez integracyjnych – Liczba i rodzaj udzielonych działań/usług o charakterze edukacyjnym – Liczba projektów socjalnych adresowanych do osób starszych Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
3. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	– Kontynuacja programów dożywiania dzieci i młodzieży – Praca socjalna z rodzinami dotkniętymi i zagrożonymi ubóstwem – Podjęcie działań integracyjnych wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – Rozwijanie zindywidualizowanych form wsparcia, w tym asystentury oraz innych form usług społecznych, w tym praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, pomoc sąsiedzka

	i inne. – Rozwijanie współpracy z NGO oraz PES w zakresie rozwoju usług społecznych. – Wzmocnienie systemu wsparcia osób starszych, niepełnosprawnych w tym osób z zaburzeniami psychicznymi, osób w kryzysie bezdomności poprzez ścisłą współpracę w środowisku lokalnym wszystkich służb społecznych (ochrony zdrowia, pomocy społecznej, Policji, Sądów, NGO). Realizacja wspólnych szkoleń dla w/w służb w zakresie budowania współpracy między instytucjami w celu lepszej koordynacji działań.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba (skala) udzielonej pomocy w ramach programu dożywiania dzieci i młodzieży – Rodzaj i skala form wsparcia zindywidualizowanego Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
4. Aktywizacja osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale bezrobotnych	– Współpraca i wspólne działania instytucji wspierających osoby bezrobotne – Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych będących klientami pomocy społecznej (szczególnie w obszarach kluczowych dla funkcjonowania gminy, np.: opiekun/asystent, podstawowa opieka zdrowotna) – Organizacja spotkań motywacyjno-edukacyjnych z lokalnymi przedsiębiorcami (w tym również prowadzącymi JDG) – Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej – Współpraca z Podmiotami Ekonomii Społecznej.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba przeprowadzonych lub współfinansowanych szkoleń dla bezrobotnych	

– Wielkość i rodzaj przyznanej pomocy społecznej dla bezrobotnych Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
<u>Czas realizacji</u> – lata 2026-2030 <u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe <u>Realizatorzy</u> – Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i kulturalne, i inne. <u>Partnerzy w realizacji</u> – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, organizacje pozarządowe, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ośrodki wsparcia, Policja, Kościół, społeczność lokalna, a także pozostałe podmioty.	
<u>Cel Strategiczny nr III</u> <u>Efektywna polityka prozdrowotna,</u> <u>zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.</u>	
<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Promocja społeczeństwa obywatelskiego	– Organizacja imprez integracyjnych (integracja międzypokoleniowa, integracja osób zagrożonych wykluczeniem, itp.) – Poszerzenie oferty życia społeczno-kulturalnego – promowanie i wspomaganie nowych inicjatyw – Promocja idei wolontariatu, jako wsparcie dla systemu pomocy społecznej – Pobudzanie oddolnych inicjatyw (samoorganizacja mieszkańców)
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń o charakterze integracyjnym – Rodzaj i ilość nowych form aktywizacji społeczno- kulturalnej Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
2. Rozwój inicjatyw i działań aktywizujących	– Wspieranie istniejących oraz nowopowstających organizacji społecznych

życie lokalnej społeczności	i pozarządowych – Promowanie aktywności osób starszych i z niepełnosprawnościami – Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na rzecz rozwoju lokalnej społeczności
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba (skala) udzielonego wsparcia dla organizacji społecznych i pozarządowych – Liczba/skala działań podjętych w ramach promocji seniorów i osób z niepełnosprawnościami (w tym również imprezy integracyjne) Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
3. Zminimalizowanie zjawisk problemów społecznych	– Rozszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego psychologicznego, prawnego, terapeutycznego – Podwyższenie świadomości rodziców i dzieci na temat skutków uzależnień – Organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego – Kontynuacja kontroli w punktach sprzedaży alkoholu – Prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i dorosłych – Organizowanie działań zwiększających dostępność terapeutyczną i rehabilitacyjną dla osób uzależnionych i współuzależnionych – Zintensyfikowanie działań profilaktycznych i kontynuacja/wdrażanie programów profilaktycznych i kampanii społecznych – Bieżąca realizacja celów i zadań wynikających z Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba i rodzaj oferowanych usług w ramach poradnictwa (specjalistycznego, psychologicznego, prawnego oraz terapeutycznego) – Liczba zorganizowanych szkoleń (bądź innych działań) dla rodziców i dzieci na	

temat szkodliwości alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych (inne działania – np. kampanie edukacyjne) – Liczba zorganizowanych (bądź wspartych finansowo) wyjazdów dla dzieci zwłaszcza zagrożonych ubóstwem – Liczba przeprowadzonych kontroli w punktach sprzedaży alkoholu – Liczba i rodzaj działań pomocowych w ramach zwiększania dostępności terapii i rehabilitacji dla osób uzależnionych/współuzależnionych Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
4. Upowszechnianie kultury zdrowego stylu życia	– Prowadzenie działań profilaktycznych dla dzieci i dorosłych – Promocja modelu zdrowego stylu życia – Organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych – Wdrażanie projektów i programów promujących zdrowy styl życia
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć sportowych i/lub rekreacyjnych – Rodzaj kampanii promujących zdrowy tryb życia Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo- sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
<u>Czas realizacji</u> – lata 2026-2030 <u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe <u>Realizatorzy</u> – Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i kulturalne <u>Partnerzy w realizacji</u> – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, placówki leczenia uzależnień , ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna, a także inne podmioty	

Rozdział VIII – Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Przewidywane efekty działań podjętych w ramach realizacji Strategii obejmują przede wszystkim:

- Zwiększenie udziału mieszkańców w życiu społecznym i gospodarczym;
- Wzrost aktywności organizacji pomocowych, co przekłada się na rosnące zaufanie do tych instytucji;
- Redukcja skali problemów społecznych na terenie gminy.

Prognozowane zmiany gmina Wolsztyn osiągnie poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.

Szczegółową prognozę zmian zawiera poniższa tabela.

Tabela 7 Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Problem społeczny	Prognoza zmian
Osoby starsze	• poprawa jakości życia seniorów • powstanie nowych form wsparcia dla osób starszych • większa integracja seniorów ze społecznością lokalną
Niepełnosprawność	• poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnością • poprawa dostępności i jakości usług dla osób z niepełnosprawnością • tworzenie nowych form wsparcia dla osób z niepełnosprawnością, • zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym i zawodowym, • większa integracja osób z niepełnosprawnością ze społecznością lokalną
Uzależnienia	• zredukowanie występowania zjawiska uzależnień, • zmniejszenie społecznych skutków wynikających z uzależnień, • zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy w zakresie problematyki uzależnień, • obniżenie ryzyka występowania uzależnień wśród dzieci i młodzieży, • zwiększenie świadomości społecznej na temat problemu uzależnień
Przemoc domowa	• redukcja problemu przemocy domowej, • rozszerzenie dostępu do specjalistycznej pomocy w przypadku występowania problemu przemocy domowej, • zapewnienie odpowiedniej ochrony dla osób dotkniętych przemocą domową,

	• podniesienie świadomości społecznej na temat problemu przemocy domowej
Ubóstwo	• poprawa jakości życia mieszkańców, • zmniejszenie poziomu ubóstwa, • redukcja skali ubóstwa
Bezrobocie	• zwiększenie poziomu przedsiębiorczości, • zwiększenie zaangażowania zawodowego mieszkańców, • polepszenie możliwości zatrudnienia

Źródło: opracowanie własne.

Rozdział IX – System zarządzania i aktualizacji Strategii

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Niestworzenie tego systemu powoduje, że Strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

Podmioty zarządzające realizacją Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Burmistrz – wykonuje uchwały Rady Miejskiej i budżet przy pomocy Urzędu Miejskiego; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Miejska – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) Ośrodek Pomocy Społecznej – jednostka pomocnicza, odpowiedzialna za nadzór nad prawidłową realizacją Strategii, jak również monitoring.

Ramy finansowe Strategii

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy. Stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem oraz charakterem dochodów budżetowych.

Polityka społeczna, zapobieganie ubożeniu społeczeństwa, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu oraz przedsięwzięcia w zakresie rozwiązywania problemów społecznych obejmują jedną z ważniejszych sfer działania społecznego. Wśród zadań publicznych gminy obszar ten zajmuje priorytetowe miejsce, co dotychczas gwarantowało możliwość pozyskania środków na realizację zadań z zakresu polityki i pomocy społecznej. Kierunki kształtowania polityki społecznej na najbliższe lata nie przewidują zasadniczych zmian w finansowaniu działań osłonowych o charakterze socjalnym, co pozwala mieć gwarancję częściowego ich finansowania z budżetu państwa.

Nie bez znaczenia, w całokształcie finansowania działań niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, może być udział funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych źródeł zewnętrznych.

Największy udział w realizacji działań strategicznych przypada jednak funduszom samorządu gminnego, wzmocnionym potencjałem sponsorów, przedsiębiorców i innych podmiotów gospodarczych oraz osób fizycznych. Środki finansowe niezbędne do wdrażania działań Strategii mogą pochodzić ze środków na ustawową realizację zadań publicznych, statutową działalność instytucji i organizacji (np. organizacji pozarządowych) lub grantów pozyskanych na realizację konkretnych programów lub projektów.

Budżet planowany na realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolsztyn na lata 2026-2030 będzie oszacowany w okresach rocznych. W 2024 roku wydatki na działania związane z polityką społeczną zawarte w następujących działach budżetu gminy: 851 – Ochrona Zdrowia, 852 – Pomoc społeczna, 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza i 855 – Rodzina sięgnęły 28 086 942,23 mln zł. Zakłada się, że przyszłe wydatki na realizację celów strategicznych oscylować będą corocznie w granicach zbliżonych do wydatków za 2024 rok, jednak z uwzględnieniem planowanych wzrostów wydatków związanych ze zwiększaniem się kosztów realizacji usług, pozyskiwaniem dodatkowych funduszy zewnętrznych na realizację projektów, zwiększeniem intensyfikacji wykorzystania świadczeń społecznych, zmianami warunków formalnych dla udzielania świadczeń czy zwiększeniem zakresu zadań zleconych.

Wskazane wyżej ramy finansowe, stanowią oszacowanie kosztów realizacji niniejszej Strategii. Natomiast wszelkie zmiany w budżecie (uchwale budżetowej) niezbędnym do osiągnięcia celów niniejszej Strategii podlegają zatwierdzeniu przez Radę Miejską, w trybie przewidzianym dla uchwalania budżetu gminy.

Instrumenty realizacji Strategii

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, gmina Wolsztyn będzie musiało oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

Monitoring i ocena wdrażania Strategii

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Niniejsza Strategia, po jej uchwaleniu przez Radę Miejską, zostanie opublikowana i udostępniona na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej gminy Wolsztyn oraz Ośrodka Pomocy Społecznej.

Głównym Koordynatorem i Realizatorem niniejszej Strategii jest Ośrodek Pomocy Społecznej, reprezentowany przez Dyrektora OPS. Dyrektor OPS może wskazać Koordynatorów Wspierających, jako osoby/podmioty wspierające realizację poszczególnych Celów (bądź Kierunków działania) niniejszej Strategii. Osoby te, jeżeli nie podlegają służbowo Dyrektorowi OPS, są przydzielane/delegowane do wskazanych zadań na polecenie Burmistrza (na wniosek Dyrektora OPS).

Podstawowymi realizatorami Strategii, poza OPS, są:

- Urząd Miejski;
- Zespół Interdyscyplinarny;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- placówki oświatowe;
- podmioty ochrony zdrowia;
- podmioty kulturalne i sportowe.

Ponadto, partnerami współrealizującymi Strategię mogą być np.: organizacje pozarządowe realizujące zadania spójne z celami Strategii, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Zespół

Kuratorskiej Służby Sądowej, Poradnie Zdrowia Psychicznego, Komenda Powiatowa Policji, Powiatowy Urząd Pracy.

Stosownie do zapisów Strategii, w miarę potrzeby aktualizuje się istniejące lub proponuje kolejne programy lub projekty z zakresu pomocy społecznej, przedkładając stosowne propozycje Radzie Miejskiej. Istniejące i przyszłe programy pomocy społecznej oraz zawarte w nich projekty realizuje się z uwzględnieniem wizji i misji oraz celów (kierunków działania) ustalonych w niniejszej Strategii.

Do dnia 30 kwietnia każdego roku dyrektorzy i kierownicy placówek organizacyjnych składają sprawozdania za poprzedni rok ze zrealizowanych zadań z uwzględnieniem celów nakreślonych w Strategii. Raport o stanie gminy przedstawiany jest przez Burmistrza Radzie Miejskiej do dnia 30 czerwca każdego roku.

Monitoring powyższy posłuży do ewaluacji zapisów Strategii. W przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych należy podjąć działania aktualizujące obowiązującą Strategię.

Załącznik – Wykaz podmiotów ekonomii społecznej

- Uczniowski Klub Sportowy Junior Kębłowo
- Ludowy Zespół Sportowy Sokół Wroniawy
- Ludowy Klub Sportowy Leśnik Świętno
- Uczniowski Klub Sportowy Taekwondo Wolsztyn
- Uczniowski Klub Sportowy 3 Wodnik Wolsztyn
- Uczniowski Klub Sportowy Niagara Jedynak Wolsztyn
- Ludowy Zespół Sportowy Czantoria Gościeszyn
- Ludowy Klub Sportowy Znicz Obra
- Uczniowski Międzyszkolny Klub Sportowy Iskra Wolsztyn
- Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy Akademia Piłkarskiego Rozwoju Lampart Kolejarz Wolsztyn
- Jednostka Terenowa Mundurowego Klubu Motorowego Rzeczypospolitej Polskiej Region Wolsztyna
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Wolsztyński Klub Biegowy
- WMLKS NADODRZE POWODOWO
- KLUB SPORTOWY „GROM”
- TOWARZYSTWO SPORTOWE „OLD-BOY” W WOLSZTYNIE
- KLUB PIŁKI RĘCZNEJ „WOLSZTYNIAK”
- POWIATOWE ZRZESZENIE LUDOWE ZESPOŁY SPORTOWE W WOLSZTYNIE
- Stowarzyszenie Harcerskie WIR
- Stowarzyszenie motocyklowe „MOTÓR”
- Jutro Należy Do Nas
- Nasza Gmina
- Nasze Wroniawy
- Stowarzyszenie Miłośników Pojazdów Zabytkowych Maxoil Classic
- Stowarzyszenie Sportu i Rekreacji FALA PARK
- Stowarzyszenie Wolsztyn 112
- Stowarzyszenie na rzecz promocji ochrony przeciwpożarowej „Ognisty Duch”
- Wolsztyńska EduAkcja Stowarzyszenie na rzecz budowy Wolsztyńskiego Centrum Edukacji Ekologicznej
- V8 DRIVE Wolsztyn
- Stowarzyszenie Ziemi Rodzimej
- WOLSZTYŃSKI KLUB ŻEGLARSKI
- ROTARY CLUB WOLSZTYN
- STOWARZYSZENIE „RAZEM ŁATWIEJ”
- KURKOWE BRACHTWO STRZELECKIE WOLSZTYN
- STOWARZYSZENIE NAUKOWE IMIENIA ROBERTA KOCHA
- FORUM DLA WOLSZTYNA I POWIATU WOLSZTYŃSKIEGO

- STOWARZYSZENIE NA RZECZ ROZWOJU SZPITALA POWIATOWEGO IM. DR ROBERTA KOCHA W WOLSZTYNIE
- WOLSZTYŃSKI BLOK WYBORCZY
- STOWARZYSZENIE ABSOLWENTÓW ZESPOŁU SZKÓŁ ZAWODOWYCH W WOLSZTYNIE W LIKWIDACJI
- STOWARZYSZENIE „REGIONALNA INICJATYWA SPOŁECZNA” w Likwidacji
- TOWARZYSTWO KULTURY ZIEMI WOLSZTYŃSKIEJ
- WOLSZTYŃSKIE STOWARZYSZENIE LOTNICZE
- WOLSZTYŃSKIE STOWARZYSZENIE „AMAZONKI”
- STOWARZYSZENIE „NASZ WOLSZTYN”
- TOWARZYSTWO PRZYJACIOŁ WOLSZTYŃSKIEJ PAROWOZOWNI
- STOWARZYSZENIE „PRZYJACIEL PIĄTKI”
- WOLSZTYŃSKIE TOWARZYSTWO EDUKACYJNE
- STOWARZYSZENIE „AKTIW”
- KATOLICKIE STOWARZYSZENIE CIVITAS CHRISTIANA ODDZIAŁ W WOLSZTYNIE
- EUROPEJSKIE STOWARZYSZENIE INNOWACJI I CYFRYZACJI
- KLUB RUGBY „LOKOMOTYWA” WOLSZTYN
- STOWARZYSZENIE TURYSTYKA REKREACJA SPORT „H2O”
- STOWARZYSZENIE BÄM
- STOWARZYSZENIE TWOJA PRZYSZŁOŚĆ
- STOWARZYSZENIE „WOLSZTYŃSKIE TOWARZYSTWO MOTOCYKLOWE”
- STOWARZYSZENIE KRÓTKOFALOWCÓW ZIEMI WOLSZTYŃSKIEJ
- STOWARZYSZENIE OTO MY
- STOWARZYSZENIE „UNIwersytet TRZECIEGO WIEKU W WOLSZTYNIE”
- STOWARZYSZENIE ŻŁOBKÓW PUBLICZNYCH
- STOWARZYSZENIE MIŁOŚNIKÓW JEZIORA ŚWIĘTEGO I WINNICY
- POLSKIE TOWARZYSTWO WALKI Z KALECTWEM ODDZIAŁ W WOLSZTYNIE
- RATOWNICTWO WODNE RZECZYPOSPOLITEJ ODDZIAŁ W WOLSZTYNIE
- Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich Gminy Wolsztyn
- STOWARZYSZENIE IM. PROF. LEOPOLDA ADAMETZA
- STOWARZYSZENIE EKOLOGICZNO – PSZCZELARSKIE „SZCZĘŚLIWA PSZCZOŁA”
- STOWARZYSZENIE BIKE & RUN PROMOTION
- STOWARZYSZENIE „WODOCIĄGI WIELKOPOLSKIE”
- Stowarzyszenie CAMP X
- STOWARZYSZENIE PRZYJAŹNI WOLSZTYN – LITYŃ
- STOWARZYSZENIE POMAGAM PRZEZ SPORT, OBRA

- STOWARZYSZENIE PRZYJACIÓŁ OBRY
- STOWARZYSZENIE „STREFA WIARY” W WOLSZTYNIE
- MIEJSKO POWIATOWY ODDZIAŁ WOPR WOJ. WIELKOPOLSKIEGO W WOLSZTYNIE
- STOWARZYSZENIE LOKALNY OŚRODEK ROZWOJU DORADZTWA I SZKOLEŃ
- FUNDACJA ABSOLWENTÓW LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO W WOLSZTYNIE
- Ogólnospołeczna Fundacja dla dzieci bezdomnych „Betlejemka”
- Fundacja Wspierania Nurkowania Langusta
- Fundacja Prezent
- FUNDACJA „SZTUKA DLA LUDZI”
- Fundacja Sezon na cuda
- Fundacja Pomocy Dorosłym Osobom Niepełnosprawnym „SPRAWNIE PRZEZ ŻYCIE”
- Fundacja Pieskowo
- FUNDACJA JESTEŚCIE ŚWIATŁEM
- Fundacja na rzecz rozwoju zdolności manualnych i intelektualnych
- FUNDACJA INSTYTUT DZIEDZICTWA SOKOLNICZEGO
- FUNDACJA „FABRYKA INNOWACJI SPOŁECZNYCH”
- FUNDACJA „PRZY STUDNI”
- OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W CHORZEMINIE W LIKWIDACJI
- OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W KĘBŁOWIE
- OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W NOWEJ DĄBROWIE
- OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W NOWYM WIDZIMIU
- OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W OBRZE
- OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W STARYM WIDZIMIU
- OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W ŚWIĘTNIE
- OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W TŁOKACH
- OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W WOLSZTYNIE
- OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA WE WRONIAWACH

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Dokument ten powinien określać najważniejsze problemy społeczne występujące na terenie gminy, ich uwarunkowania oraz kierunki działań zmierzających do poprawy sytuacji mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, dzieci i młodzieży oraz grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Zgodnie z art. 16b ust. 2 ww. ustawy strategia rozwiązywania problemów społecznych zawiera w szczególności:

1. diagnozę sytuacji społecznej,
2. prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
3. określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolsztyn na lata 2026 – 2030 jest ważnym dokumentem wyznaczającym kierunki rozwiązywania problemów społecznych, występujących na terenie gminy, wyznacza cele strategiczne i operacyjne, zadania oraz kierunki działań odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom. Uwzględnia również możliwości organizacyjne i finansowe gminy oraz zakłada współpracę z jednostkami organizacyjnymi gminy, organizacjami pozarządowymi, sołectwami, parafiami.

Strategia stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym i doprowadzić do integracji społecznej. Stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia to wielokierunkowa interpretacja aktualnych problemów, które zostały zebrane i określone na podstawie źródeł urzędowych, danych z Głównego Urzędu Statystycznego oraz badań przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Wolsztyn.

Strategia jako wieloletni dokument programowy jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej.

W związku z powyższym podjęcie niniejszej uchwały jest zasadne oraz wynika z obowiązku ustawowego i potrzeby prowadzenia świadomej, długofalowej polityki społecznej na poziomie lokalnym.

Przewodniczący Rady Miejskiej w Wolsztynie

Michał Maruszewski